

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Andra Kammaren. N:o 10.

Lördagen den 23 februari.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Till kammarens afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:o 5 a, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning beträffande förändrad organisation af kavalleriet.

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.*

I förevarande afseende hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen:

»att, med godkännande af den i det nämnda proposition bilagda statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 12 januari 1889 framlagda plan till kavalleriets förändrade organisation äfvensom af de uppgjorda förslagen till stater för kavalleriets befälspersonal och vederlikar, medgifva, att rote- och rusthållen vid indelta kavalleriet må, i mån af nu varande ryttares afgång, sättas på vakans mot erläggande, såsom vakansafgift, af ett belopp, motsvarande de i lagen af den 5 juni 1885 rustnings- och roteringstungan vid indelta kavalleriets olika regementen och corpser åsatta värden, och mot skyldighet för rust- och rotehållaren att vid vakanssättningen utan ersättning till kronan afemna den för numret tjenande hästen äfvensom att under öfvergångstiden vid förefallande behof underhålla en kavallerihäst mot samma ersättning och på enahanda vilkor, som för andre fodervärdar bestämdes;

att, till genomförande i den ordning, Kongl. Maj:t förordnade, af kavalleriets nya organisation, anvisa, utöfver inflytande vakansafgifter, ett ordinarie reservationsanslag af 2,940,250 kronor, med rätt för Kongl. Maj:t att jemväl af vakansafgifterna till kommande år reservera hvad som ej för löpande utgifter toges i anspråk;

att, vid bifall härtill, i riksstaten uppföra omförmälda anslagsbelopp under titel »Kavalleriet, reservationsanslag» näst efter anslaget till Vermlands fältjägarecorps; samt

att besluta, att vakanssättningen skall fortfara, så länge anslaget anvisas och Kongl. Maj:t bibehålles vid rättigheten att, för genom-

Angående förändrad organisation af kavalleriet. förande af kavalleriets nya organisation, förfoga öfver inflytande vakansafgifter eller ett deremot svarande belopp.»

På anförda skäl hemställde emellertid utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

(Forts.)

Enligt anteckning å utlåtandet hade reservationer anmäls:

af herrar grefve *G. Sparre*, *R. G. von Hedenberg* och *K. Bohnstedt*, mot en del af motiveringen;

af herr friherre *B. A. Leijonhufvud*;

af herr *P. J. von Ehrenheim*, med hvilken herrar grefve *E. C. A. Piper*, *H. P. P. Tamm*, *O. W. Odelberg*, *Chr. Lundeberg*, *F. Boström*, *E. V. R. L. Königsfeldt* och *C. E. Casparsson* instämt;

af herr *C. Ifvarsson*: samt

af herrar *S. Nilsson*, *A. Persson* i Möraryp och *Lasse Jönsson*, hvilka yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Lasse Jönsson: Jag har, såsom herrarne sett, reserverat mig mot den af flertalet inom utskottet hyllade åsigten och tager mig äfven nu friheten att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag. De brister, som vidlåda det nuvarande kavalleriet, äro mycket varmt och klart framhållna i den kongl. propositionen, och utskottet sjelft har gifvit ett erkännande deråt, då det på 10 sidan i utlåtandet säges: »Ehuru utskottet i hufvudsak delar departementschefens åsigt, att kavalleriets nuvarande organisation icke kan anses tillfredsställa nutidens fordringar på den enskilde ryttarens utbildning, hästarnes fältduglighet och tillgång till öfvadt reservmanskap, samt, lika med departementschefen, är af den mening, att någon väsentlig förbättring i kavalleriet icke kan åstadkommas genom att bygga på den grund, hvarpå den nuvarande organisationen hufvudsakligen hvilar» ——. Med detta uttalande af utskottet öfverensstämmer följande anförande af kavalleriinspektören i hans underdåniga yttrande öfver förslaget: »Det kan ej förnekas, att många och stora brister vidlåda vårt nuvarande indelta kavalleri, hvilken institution numera ej kan anses vara tidsenlig, och äro dess fel bland annat: otillräcklig utbildning af rekryter och remonter, för gammalt manskap, brist på ersättningsmanskap, för korta repetitionsöfningar samt nummerhästarnes otillfredsställande skötsel på rusthållet» m. m. Det är här tydligt uttaladt, att kavalleriet, sådant det nu är, icke fyller sin bestämmelse, och vid sådant förhållande vore det väl underligt, om ett organisationsförslag, hvilket ej kräfver några ökade kostnader, icke skulle vinna gehör. Man skulle visserligen mot förslaget kunna göra en enda invändning, som vid hastigt bedömande kunde synas befogad, nemligen att den ifrågasatta förändringen skulle innebära en orättvisa, så till vida att alla orter icke äro lika betungade af rustningen. Men i sjelfva verket blir den hindring, som den nya ordningen skulle medföra, ingalunda af den betydenhet, som man

föreställer sig, ty vakansafgiften skulle ju motsvara de nuvarande kostnaderna, och mången rusthållare är utan tvifvel villrådig, hvilketdera systemet är för honom fördelaktigare. För min egen del skulle jag vara ganska tveksam i valet, om mitt eget intresse dervid vore det bestämmande. Fäster jag mig uteslutande vid sjelfva utgiftssumman, torde det nuvarande tillståndet vara kanske något billigare för rusthållarne, men ser man åter på de svårigheter och trakasserier, som rustningens utgörande in natura medför, så lär väl ingen tveka att acceptera vakanssystemet, äfven om afgifterna blifva något drygare. Jag skall tills vidare icke längre upptaga kammarens tid. Skulle jag under den blifvande diskussionen finna mig uppkallad, skall jag då framställa de ytterligare erinringar, hvartill jag kan finna mig befogad. Jag yrkar, som sagdt, bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(H'orts.)*

Herr Sven Nilsson: Lika med den siste talaren, skall jag anhålla att få yrka bifall till det kongl. förslaget. Det är nog temligen känt för kammaren, att jag här vid åtskilliga tillfällen uttalat mig emot de partiella reformernas väg. Jag har vid hvarje riksdag, då försvarsfrågan varit före, kämpat för att hålla den tillsammans, på det vi en gång måtte få hela frågan i ett sammanhang afgjord och så komma till ett bättre resultat. Men sedan vid 1885 års riksmöte trettio procent af grundskatterna afskrifvits, och lindring i rustnings- och roteringsbesvären lemnats, då äfven den nya värnpligtslagen antogs, samt derefter år 1887 båtsmanshället sattes på vakans, blef det hela sönderbrutet så, att jag derefter måst öfvergifva min förenämnda ståndpunkt, eftersom ju numera ingen utsigt finnes att få frågan i ett sammanhang ordnad.

Jag öfvergår nu till en sak, som den sista tiden ofta omordats så väl i pressen som i Riksdagen, nemligen att det vid föreliggande förslag företrädesvis vore Skånes intressen, som skulle tillgodoses, och att man kunde befara, det skåningarne, sedan kavalleriet blifvit satt på vakans, skulle vara emot en liknande reform i fråga om infanteriet. Jag vågar på det bestämdaste bestrida ett sådant påstående och är öfvertygad om, att mina meningsfränder i Skåne i likhet med mig se frågan fram för allt från försvarets synpunkt; så mycket mindre fins det anledning att annorlunda bedöma saken, som den ifrågasatta förändringen i ekonomiskt afseende icke kommer att åtminstone för närvarande tillskynda rusthållarne i Skåne någon fördel. Jag har under den senaste tiden sjelf fått anskaffa så väl rekryter som hästar och är fullkomligt säker på att med den billiga lön, som man nu kan anskaffa karl för, samt den foderlega, som för närvarande är gällande i min hemort, med der rådande billiga pris på foder och det låga pris på hästar, som nu är rådande, går den årliga kostnaden vid de flesta rusthållen nu ej upp till den föreslagna vakansafgiften, 300 kronor, och i vissa fall ej belöper sig till 250 kronor, ja att den åtminstone under den allra sista tiden har på ett och annat ställe till och med understigit detta belopp. Man kan härigenom lätt öfvertyga sig om, att kostnaden för det gamla sättet

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

att underhålla rustningsbesväret i många fall är mindre än det nu föreliggande förslaget i ekonomiskt hänseende skulle medföra för rusthållarne. Men det finnes andra omständigheter, som göra, att, ehuru det föreliggande förslaget kunde blifva något dyrare, jag dock äfven af andra än militära skäl gerna går in på förslaget, och dessa omständigheter äro det obehag och de trakasserier rusthållare äro utsatta för vid rekrytering och remontering. Jag har hört många rusthållare omtala, hur de blifvit behandlade, då de till antagande uppvisat häst och karl. Om dessa förhållanden kunna lemnas sådana uppgifter, att äfven motståndarne mot förslaget skulle nödgas erkänna, att det är ganska många och stora svårigheter förknippade med särskildt remonteringen. Och det är säkert, att i sådana fall rusthållaren, äfven om det skulle blifva honom något dyrare att uppfylla sina nya förpligtelser, icke tager kostnaden så särdeles mycket med i räkningen, blott han slipper dessa obehag.

Det har också förundrat mig, att man kunnat komma fram med ett sådant påstående, som jag hört från flera håll, nemligen att skåningarne, om de få denna reform genomförd, skulle motsätta sig en dylik förändring i fråga om rotering. Jag förstår sannerligen icke detta, ty det borde väl vara känt, att det finnes lika mycket infanteri som kavalleri i Skåne. Der ligger rusthållet sida vid sida med roten, och jag föreställer mig, att kommittenterna icke skulle vara särdeles belättna med den riksdagsman, som motsatte sig en sådan reform, när den komme i fråga. Det kan således icke vara tvifvel om, att Skånes representanter icke i framtiden skola vara med om att reformera återstoden af indelningsverket, ehuru man kunde försvara en motsatt mening, då båtsmanshållet sattes på vakans, emedan i de orter, der detta skedde, någon annan pålaga för indelningsverket icke fans än båtsmansindelningen. Jag föreställer mig dock, att de, som sålunda fått sin vilja fram i Riksdagen, icke nu skola sätta sig emot den reform af kavalleriet, som är i fråga. Det är denna uppfattning, hvilken här i riksdagen gjort sig gällande, nemligen att man vill hafva alla hithörande återstående frågor rörande indelningsverket afgjorda i ett sammanhang, som gjort många till det nu föreliggande förslagets motståndare, men jag hoppas, att, efter hvad jag nu anfört, något motstånd från det hållet icke längre skall möta.

Men det finnes också en annan åsigt, som gjort sig gällande mot förslaget, och det är fruktan för svårigheten, för att icke säga omöjligheten, att rekrytera kavalleriet efter det nya förslaget, och att stora vakanser således skulle komma att uppstå. Men tager man reda på förhållandena vid det värfvade kavalleriet, som redan fins, så skall man inse, att det icke finnes någon grund för dessa farhågor, enär någon anmärkningsvärd vakans der icke förekommer. Anskaffandet af manskap har lyckats bra vid det värfvade kavalleriet, och dess trupper hållas utan nämnvärd svårighet fulltaliga. Det är på grund af dessa iakttagelser jag icke kan föreställa mig, att det blifver svårigheter vid rekryteringen, om den nya organisationen går igenom.

Men denna lätthet vid rekryteringen kommer också mycket att bero af, huru regementenas skolor ordnas, en sak hvarom jag förut

vid flera tillfällen uttalat mig. Blifva dessa skolor så organiserade, att icke blott den militära bildningen der tillgodoses, utan att äfven den allmänt medborgerliga, humanistiska bildningen kommer till sin rätt, då är jag öfvertygad om, att anställning vid dessa regementen kommer att blifva mycket eftersökt. Jag tror att med den långa tid, som nu blir förunnad manskapet att utbilda sig på och ligga i skolor, skulle det nog blifva så mycken tid öfrigt, att man kunde använda en ganska god del deraf på den utbildning af manskapet, som jag omnämnt. Om vi gå till våra allmänna läroverk och andra skolor, så väl de af staten som de af enskilda personer underhållna, så skola vi finna, att de äro öfverfyllda af elever både från landsbygden och städerna. Men hvad kostar det icke dessa ynglingar, som ligga vid skolorna; det hafva vi nog erfarenhet af. För den fattige är det nästan icke möjligt att uppehålla sig der, och äfven för den, som har något större tillgångar, är det ganska dyrbart, så att föräldrar oftast föredraga att låta sina söner blifva hemma, då de icke äro i tillfälle att släppa in dem i dessa anstalter. Men, mine herrar, här åter få de sin utbildning gratis och dessutom penningar af staten. Det är visserligen sant, att de i första rummet få underkasta sig det ansvaret att försvara sitt fädernesland, och det är ett mycket viktigt moment, särskildt för den händelse vi skulle få krig i landet; men jag föreställer mig, att i ett krig skall det gå den bättre, som fått någon bildning och kan bära sitt vapen, än den som icke fått lära något, och sålunda tror jag icke, att våra söner skola hafva någon räddhåga att gå in i dessa skolor, om desamma blifva väl ordnade äfven för utbildning i andra ämnen än krigsyrket, och manskapet väl behandladt.

Med afseende å hästarne innehåller det kongl. förslaget, att, för den händelse staten icke på enskild väg kan få billigt underhåll åt dem, rusthållarne äro tvungna att för viss, ganska billig afgift utfodra och underhålla dem under öfvergångstiden. Hädanefter fins det således garanti för att detta icke skall blifva så dyrbart för staten, och jag vågar påstå, att på det sättet skola hästarne komma att blifva bättre underhållna än som nu sker. Man har anført mot detta förslag, att när hästen icke längre är rusthållarens, skulle den icke längre vårdas så väl som nu, då den är hans egen; men, mine herrar, det blir en stor skilmad. Nu är förhållandet så, att rusthållaren anser hästen vara hans egen, och om han använder honom något hårdt, så är det han sjelf, som får betala för följderna deraf, men om han hädanefter illa behandlar hästen, så blir det ett helt annat förhållande, då den icke längre är hans egen, utan statens, och en hederlig man kan icke behandla en häst, som tillhör staten, så att den icke blir tjenstbar. Naturligtvis har ju ock staten tillsyn häröfver, och jag föreställer mig, att om det fins någon person, som icke ordentligt underhåller dessa hästar, så blifva nog föreskrifterna om vården sådana, att staten får skadan godtgjord. I öfrigt fins det nog, åtminstone i Skåne, tillfälle att få hästarne utackorderade annorstädes för lägre pris än Kongl. Maj:t beräknat, så att den garanti, som Kongl. Maj:t föreslagit, nog blir obegagnad, och därför föreligger ingen fara för att icke få hästarne väl skötta och underhållna.

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

Nu är det ock, såsom kammaren torde finna, ett märkligt förhållande med detta förslag, som härutinnan är olíkt alla de andra många förslag, hvarigenom man velat reformera vårt försvar, nemligen att det icke kostar staten mer än förut, och jag tycker verkligen, att när vi för samma pris som förut kunna få ett försvar, som är så betydligt öfverlägset det vi i närvarande stund ega, att man gerna kan säga att det är många gånger bättre, så skulle det vara underligt, om icke representationen antog detta förslag.

Vi skola komma i håg, att vårt kavalleri för närvarande icke har den allra minsta reserv eller åtminstone icke någon af värde, men nu skulle det blifva tillgång till mer än tillräcklig reserv för kavalleriet, fullt utbildad och duglig att gå i fält, och endast denna omständighet är af den beskaffenhet och medför sådana fördelar, att äfven om inga andra fördelar funnes, borde man ur denna synpunkt icke förkasta förslaget.

Man har ock i utskottets betänkande uttalat betänkligheter mot att för en så lång tid som tjugutvåra år så fast ett reservationsanslag. Det kan naturligtvis hafva sina olägenheter med sig att binda sig för så lång tid vid ett reservationsanslag, men jag föreställer mig, att denna tid icke skall behöfva blifva så lång, och jag tänker att Kongl. Maj:t snart nog kommer att föreslå att sätta det såsom fast anslag, ty öfvergångstiden blir efter all sannolikhet ej så lång, som i förslaget är förutsatt. Men är det väl för öfrigt sämre att hafva reservationsanslag för en längre tid än att, såsom nu är fallet, hafva både fast anslag, förslagsanslag och reservationsanslag för samma ändamål. Särskildt med afseende å förslagsanslagen är det alldeles gifvet, att de kunna öfverskridas med huru stora belopp som helst, men reservationsanslaget kan icke öfverskridas, ty det är begränsadt, så att icke något utöfver hvad detta innehåller kan användas till försvaret. Kongl. Maj:t kan bruka den anslagna summan inom ramen för det ändamål, hvarför den beviljats, men har icke rättighet att öfverskrida den. Således kan förslaget äfven i denna del hafva företräde framför de nuvarande förhållandena, då Kongl. Maj:t kan öfverskrida och använda förslagsanslagen till ganska väsentliga belopp, då så behöfves.

Jag skulle nog kunna hafva något mera att säga, men föreställer mig, att i en så vigtig fråga som denna blir det en temligen allmän diskussion, och då kanske jag kan få anledning att yttra mig öfver ett eller annat, som kan komma på tal. Jag vill blott nu tillägga, att med den ställning jag har inom Riksdagen såsom representant för svenska folket, gör jag för min del mindre afseende på om detta är en fråga, som särskildt rör den provins, som jag tillhör, utan jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag företrädesvis ur den synpunkten, att det medför för hela landet ett kraftigare och bättre försvar än förut, utan att det medför några ökade kostnader för staten.

Häruti förenade sig herrar *Ljungman*, *Nilsson* i Riukaby, *Nilsson* i Skärhus och *Bromée*.

Herr Carl Ifvarsson yttrade: Det ser nästan ut som diskus-

sionen skulle vilja afstanna, och vill jag därför, då jag nu yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag, be att med några ord få uttala min mening rörande detta ämne.

Hvad först beträffar den fråga, som Sven Nilsson nyss berörde, eller huru vida representanterna från de orter, som hafva båtsmanshåll, skulle vara villiga att gå in på detta förslag eller ej, så vill jag nämna, att oaktadt båtsmanshåll redan är stäldt på vakans och oaktadt jag tillhör en ort, som haft och ännu, tills vakanssättningen blifvit genomförd, har båtsmanshåll, jag likväl står på samma ståndpunkt som herr Sven Nilsson, och det egentligen därför, att, sedan man på alla sätt försökt lösa försvarsfrågan i sin helhet, man derefter fört frågan in på de partiella reformernas område, och för den skull anser jag det vara bäst att fortsätta på det området. Jag hade likväl trott, att, om statsutskottet upptagit frågan till noggrann pröfning, man kunnat i ett eller annat hänseende förbättra den kongl. propositionen, och jag ville påpeka, att man i det fallet hade bort och kunnat taga i öfvervägande, huruvida icke öfvergångstiden kunnat förkortas. Detta har emellertid icke egt rum. Man har icke inom utskottet velat gå in på en närmare granskning af frågan, emedan flertalet varit bestämdt för rent afslag. Då frågan nu står på denna punkt, anser jag det icke finnas annat att välja emellan än afslag eller rent bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och då ställer jag mig på den senare ståndpunkten och yrkar för min del bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

Herrar *Larsson* i Berga och *Carlsson* i Nysäter instämde i detta yttrande.

Chefen för kongl. landförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Herr talman, mine herrar! Då motståndarne till förslaget, ty jag förmodar sådana nog finnas, tyckas vilja använda den taktiken att vänta för att sedan få anfalla, skall jag nu träda i breschen, såsom de föregående talarne redan gjort. Jag kan dock icke göra annat än upprepa samma skäl, som jag på förmiddagen fått framföra i Första Kammaren.

Beträffande indelningsverket, som enligt förevarande förslag nu skulle öfvergifvas, har man enligt min uppfattning haft en mycket god personal i den indelte soldaten såsom soldatmateriel betraktad, ehuru en hel del öfning fattats. Deremot, såsom organisation betraktad, tror jag det har åtskilliga olägenheter, i det indelningsverket för de pengar, det kostar, lemnar för litet öfning och för liten reserv. Om man studerar de olika utländska militära författningarna, ser man, att de flesta folk anse sig relativt fattiga, det vill säga de försöka på billigaste sätt åstadkomma ett starkt försvar, dock med undantag af England, som anser sig rikt nog att kunna värfva folk för att försvara sina kolonier. Detta göra dessa folk på det sättet, att genom värnpligten tvingas karlen in under fanorna utan betalning, och sedan koncentreras öfningarna så, att på de första tre åren eller något deröfver utbildas han och släppes, hvarefter man tager en annan, men när kriget kommer, tagas de in alla dessa stora reserver, som man

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

på det sättet har ute i landet. Vid vår organisation kan man icke taga det första medlet, nemligen att få folk gratis genom värnplikten utan man får tänka på, om man icke i någon mån kan använda det andra sättet, att koncentrera öfningarna, relativt hastigt utbilda karlen och sedan släppa honom för att taga en annan samt derigenom få stora reserver, med ett ord få flere i krig än i fred. Betraktar man om indelningsverket låter använda sig härtill, så finner man, att detta icke låter sig göra. En af de stora fördelarne för karlen, som tager torpet, är just den långa tjänstetiden, ty det arbete, som han lägger ned derpå ena året, det får han nytta af tio år derefter, men på det sättet kan det icke heller blifva någon hastig omsättning med stora reserver. Med ett ord, indelningsverkets organisation medför, att man icke kan få flere i krig än i fred, ja man får till och med ändå färre, ty många äro för gamla och svaga att kunna tagas med ut i fält. Detta gäller i synnerhet om kavalleriet, ty infanteriet kan man dock i någon mån ersätta med beväring, som man utbildat så godt man kunnat, men detta är omöjligt med kavalleriet, ty på några veckor kan man ej göra en kavallerist, och därför kunna de luckor och förluster, som uppstå bland kavalleriet, icke ersättas, utan det blir undan för undan allt tunnare och tunnare. Detta är en af olägenheterna.

Hvad vidare de koncentrerade öfningarna beträffar, så lämpa sig icke de heller för indelningsverket, ty när man gifver karlen ett torp, skall han föda sig på detsamma, och han måste därför hafva tid att sköta det. Man kan således taga honom många år i rad på kort tid till öfning, men icke på ett halfår då och då, ty då hinner han ej sköta torpet och blifver derigenom ruinerad, hvarförutom det skulle kosta rusthållaren en god del. Derfor lägger sig indelningsverket emot de ekonomiska vägar, man i alla andra länder varit tvungen beträda för att för en ringa summa få ett starkt försvar. Och man kan ju icke gå ut från att vi äro rikare än de andra länderna, så att vi ej skulle behöfva tänka på att på bästa sätt använda våra penningar. — Detta om man fäster sig vid organisationen.

Dessutom fins en annan sida af saken, nemligen att indelningsverket är en skatteform, och det är, gissar jag, ej den, som man minst fäster sig vid i denna kammare. Jag kan ganska väl förstå, att denna skatteform har en del obehag med sig i de s. k. ovissa besvären och äfven det beroende, hvari rust- och rotehållaren måste stå till befälet och i någon mån till soldaten. Detta har ju äfven gjort sig gällande i utskottets motivering, der det, icke kasserande grundidén i Kongl. Maj:ts förslag, dock vill uppskjuta dess genomförande till dess att det kan förenas med roteringsbesvärets fixering. I detta hänseende skall jag tillåta mig omnämna några förberedande arbeten för denna frågas utredning. När Kongl. Maj:t utfärdade den s. k. lindningslagen år 1885, anbefalde han arméförvaltningen och kammarkollegium att, med ledning af den diskussion, som i Andra Kammaren förts angående värnepliktslagen, inkomma med utredning och förslag, om det vore skäl i att göra förnyad uppskattning periodvis af rust- och roteringsbesvärens belopp med hänsyn till de förändringar, de kunna undergå. Kollegierna

kommo in med utlåtande och sade, att man i första hand kunde tänka sig rustnings- och roteringsbesväret ändras genom penningvärdets småningom skeende fallande. Det kunde man ju lätt nog reda ut genom att man till exempel låte det bestämda medelvärdet, som står i lindringslagen, gälla för de närmaste tio åren men på samma gång förvandla det i mot detsamma svarande persedlar, till exempel så och så mycket spannmål, smör, dagsverken, o. s. v., och sedermera efter tio år åter förvandla detta i penningar, då man finge se hvad värdet utgjorde. Men de sade på samma gång, att en sådan förnyad uppskattning skulle vara till föga gagn, och äfven af diskussionen i kammarerna syntes framgå, att det var frågan om en fullständig fixering af rustnings- och roteringsbesväret, så att detta liksom grundskatten skulle för hvarje år gå ut i bestämdt penningbelopp. Då undersöktes denna fråga och man kom till det resultat, att detta svårligen låte sig göra direkte; ty om man tänkte sig, att rust- och rotehållarne fortfarande skulle ombesörja rekryteringen, således göra utgifterna men sedermera likasom skriva räkning på staten för de summor, som detta komme att öfverstiga det normerade medelvärdet, skulle — sade de — detta bryta emot hittills bestående förhållanden, rusthållarens sparsamhet skulle icke längre nog sporras och staten sakna kontroll öfver utgifterna, så att en sådan fullständig fixering på detta sätt ansågs ej vara antaglig under andra vilkor, än att hela indelningsverket sattes på vakans och ny grund lades för härordningen.

Derefter lät Kongl. Maj:t utarbета förslag till en slags half fixering, hvilket afgafs sålunda, att rust- och rotehållarne skulle årligen betala det bestämda medelvärdet och sjelfva försöka skaffa rekryt. Om medelvärdet t. ex. är 150 kronor, skulle han betala dessa 150 kronor, dock, om han höll bostad med kåltäppa, med afdrag af 15 kronor. Kunde han icke för detta belopp skaffa en soldat, skulle han anmäla det för kompanichefen, som då skaffade soldaten, och hvad han då fick årligen betala mera än medelvärdet, detta öfverskott skulle delas till hälften mellan staten och rotehållaren. På det sättet skulle dennes intresse för sparsamhet och att sjelf skaffa karl för medelvärdet i någon mån bibehållas, liksom statens kontroll öfver dessa öfverskott i någon mån funnes. Öfver detta förslag har Kongl. Maj:t äfven infordrat kollegiernas utlåtande och dessa säga, att det otvifvelaktigt medförde stora fördelar för rotehållarne, men att dessa fördelar blefve temligen olika för olika rust- och rotehåll, beroende på deras olika utgifter och torp, att de äfven inträdde olika i mån som numren blefvo vakanta — för den nu tjenande soldaten skulle det gälla såsom det är — samt vidare att det skulle bli ganska stora skiljaktigheter, beträffande fördelarna, för stamrotar och andra rotar. Men det säkra anse kollegierna vara det, att det blefve en utgift för staten, och den ganska betydlig, samt att denna icke kunde till sin storlek beräknas, hvarför det skulle blifva ett förslagsanslag, och att dessa utgifter skulle vara utan någon militärisk fördel. I hvilken mån utgifterna skulle stiga, kan man ungefär beräkna, om man t. ex., då rotehållarna äro omkring 20,000 nummer, antog utgifterna stiga till 50 kronor per nummer, hvaraf staten skulle betala

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.*

(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

hälften, d. v. s. 25 kronor eller en half million årligen; naturligtvis mindre i den mån de stego mindre. Detta ärende är ännu icke föredraget för Kongl. Maj:t, men som det är så nära sammanbundet med frågan om utskottets yttrande, har jag ansett det vara af intresse för kammarerna att få en redogörelse dertill.

Härefter vill jag öfvergå till Kongl. Maj:ts förslag beträffande kavalleriet. Såsom förut af ett par talare nämnts, hafva egentligen anmärkningarna emot förslaget gällt folket och hästarna. Man skulle icke med säkerhet få folk och få dåliga hästar. Hvad folket beträffar, så är det gifvet, att absolut säkerhet att få folk erhålles genom värnpligten, då lagen tvingar karlen att tjena, och genom indelningsverket, då lagen tvingar rust- och rotehållaren att ovilkorligen skaffa soldat. Tager man icke det ena och går man ifrån det andra, så får man ingen absolut säkerhet på papperet; men man kan få en hög grad af sannolikhet och den tror jag man vinner genom detta förslag. Jag känner mig sjelf ganska säker på att derigenom få folk. Hvad kavalleriet beträffar, har det alltid visat sig lättare att värfva folk dit än annorstädes. Det roar alltid ungdomen att sitta till häst, i synnerhet när den slipper att sjelf betala hästen. Derjemte få de der en utbildning, som gör att de sedermera lätt kunna få anställning såsom stalldrängar och kuskar. Hästgardet och Kronprinsens husarer hafva alltid haft fullt med folk och det har alltid gått såsom beräknats. Jag tror, att det fins endast 0,17 procent vakanser å det senare regementet och det är icke mycket. Att det skulle gå på samma sätt äfven med detta förslag vid kavalleriet, är min tro. Massan af kavalleriet är icke så stor och den är spridd öfver hela riket. Man skulle inom sqvadronsområdena hafva dessa sqvadronschefer och fanjunkare, som ombesörjde rekryteringen, så att dermed tror jag har det ingen fara. Slutligen är det framhållet i Kongl. Maj:ts proposition att om rekryteringen slår fel, så kan den få slå fel i många år ända till och med till hälften, men man kan ändå tack vare reserven få lika mycket och lika dugligt folk vid en mobilisering som nu. — Jag skall taga mig friheten lemna några uppgifter, huru detta s. k. nya värfningsystem slagit ut. Det kunde ju naturligtvis hafva varit bättre, ty det är med det som med mycket annat, att man får lof att sätta sig in i ett system och hålla på dermed en tid, innan man kommer under fund med, huru alla saker skola afhjelpas. Man har haft åtskilliga andra värfningsystem, som ej heller genast gått bra, förrän man lärt sig fullständigt handtera dem. Om vi taga, för att börja med det bästa, Kronprinsens husarer, så fins der så godt som ingen vakans. Ungefär hälften ligger inne och 47 procent ligger ute — precis såsom man vill hafva det. På Karlsborg kan sappörbataljonen efter det gamla värfningsystemet blott hålla ute 9 procent, då deremot Göta artillerikontingent har 40 procent ute permitterade, och då sappörbataljonen har 15 procent vakant, hafva götarna ej mera än 10 procent vakant. På andra ställen är det sämre, t. ex. i Kristianstad är ända till 24 procent vakant, hvilket är mycket för mycket, men vid samma regementes afdelning i Landskrona är blott 10 procent vakant. På många ställen, der det nya systemet tillämpas, är det temligen bra, t. ex. i Göteborg; men då det är frågan om detta nya

system, har jag endast velat göra en utflykt utom ämnet och tala om detta. — En annan sida häraf är: huru hafva de gjort, och haft rättighet att göra vid de s. k. gamla värfvade regementena? Jo, när de icke kunna permittera folk, hålla de dem inne, och desse säga: »tack, vi vilja gerna vara inne, då slippa vi arbeta och äro ändå försörjda». Så t. ex. hafva Andra gardet och Svea garde 85 procent af sitt manskap inne, under det deremot de regementen, der det nya värfningssättet tillämpas, icke hafva mer än i medeltal 48 procent inne. Och det är detta, som utgör skilnaden; man har mycket lättare att permittera folk efter den nyare värfningsmetoden. En del vakauer hafva visserligen uppstått, som har berott derpå, att man ännu icke fått så många permitterade, som man önskat, men de öfriga kan man icke hålla kvar inne, ty det kostar för mycket.

Jag skall taga mig friheten att rörande detta lemna några upplysningar, som jag förut meddelat i Första Kamraren, ehuru jag nu icke *precis* kommer i håg siffrorna. På dessa trenne regementen, hvarom fråga är, har man genom att hålla mindre folk inne inbesparat omkring 140,000 dagsverken. Man har dock ansett dem vara så pass tillräckligt öfvade, som man under närvarande förhållanden ansett sig hafva råd till (— det kunde naturligtvis göras bättre —) och har likväl, som sagdt, inbesparat omkring 140,000 dagsverken. Vore löneförmånerna och beklädnadsersättningen desamma som vid öfriga regementen, skulle denna besparing vid dessa tre regementen kunna beräknas till omkring 130,000 kr. om året. Men genom att lönerna äro betydligt bättre och kläderna slitas mera vid den strängare tjänstgöringen, har besparingen i själva verket varit mellan 60 och 90,000 kr. årligen. Detta har man vunnit och har dervid kunnat koncentrera öfningarne på de första åren; sedan släpper man detta manskap, när det är någorlunda öfvadt, för att i stället börja öfva nytt. Besparingarne hafva dock icke synts i budgeten, emedan de utgått på förslagsanslagen. Jag har velat omnämna detta som hastigast, därför att det är ungefär samma värfningssystem, som nu Kongl. Maj:t föreslagit till tillämpning vid kavalleriet. Jag vill dock tillägga, att vid kavalleriet bör det kunna slå ännu bättre ut. Ty dels har man der, såsom redan nämnts, squadronchefer och fanjunkare ute i bygderna, hvilka kunna hålla reda på manskapet, dels behöfver också den permitterade karlen för de 90 kronor, som han erhåller, endast tjänstgöra 3 veckor, under det han vid Kronprinsens husarer och artilleriregementena måste tjänstgöra i 6 veckor, och det bör således vara mycket lättare för honom att erhålla stadig tjänst, då han endast är upptagen på regementet i 3 veckor.

Hvad vidare *hästarne* beträffar, så tror jag mig med temligen stor säkerhet kunna påstå, att hästarne efter det kungliga förslaget skola blifva i medeltal fullt ut lika goda, som de nuvarande rusthållshästarne i medeltal. På en hel del ställen står det ganska tårfligt till med rusthållshästarne både i afseende på deras remontering och deras skötsel. På flera ställen är det många intressenter om en och samma häst och då blir den skött derefter; på andra missbrukas hästarne till hvarjehanda körslor; och det är icke alls ovanligt, att rusthållare få plikta för vanvård af häst. Vidare är remonteringen

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

under nuvarande förhållanden mycket ojemn. Ty har rusthållaren en häst, som är något så när antaglig, så måste man antaga den. Så får man hästar af mycket olika kvalitet, och det åter inverkar högst betydligt på sqvadronens snabbhet och uthållighet under marscherna, der man måste rätta sig efter de sämsta hästarna. Vidare är den nuvarande dresseringen af hästarna på 3 månader alldeles för hastig, äfven om man tar in dem igen 3 månader ett annat år. Efter det kungliga förslaget åter skulle hästarna köpas af kronan och således blifva jemna, och skulle vidare metodiskt, småningom och ordentligt dresseras under 2 års tid. Och efter de första 2 åren skulle man antingen bestämma sig för att låta dem stanna inne i ytterligare 2 år — då det alltså blefve inalles 4 år å rad —, eller ock skulle man, om man ansåge det fördelaktigare, taga in dem hvart tredje eller fjerde år på ett helt år för att justera dem och åter göra dem till kavallerihästar, i den mån som de möjligen fått draga för mycket under mellantiden.

Hvad utackorderingen angår, så har man ju under öfvergångstiden säkerhet för att hästarna skola blifva mottagna hos rusthållarne. Och då det icke är så många hästar som skola utackordas, så väljer man blott den bästa hälften af rusthållarne, der man har största säkerheten för att hästarna skola komma att skötas väl. Detta utackorderingssystem är för öfrigt — åtminstone i förslagsväg — icke nytt. Det har förut förekommit i 1883 års förslag och äfven i andra. Det har dessutom tillämpats i Danmark med stor fördel under många år, churu under förhållanden, som äro mycket ofördelaktigare än hvad de här torde blifva. Slutligen finnes ju alltid, såsom redan påpekats i statsverkspropositionen, möjlighet att förlägga en del i depot, om man icke kan på lämpligt sätt utackordera alla.

De fördelar, som det kongl. förslaget medför, äro förnämligast *ökad öfning* och *större reserver*. Hvad först den ökade öfningen angår, så skulle ju enligt förslaget hvarje karl få ligga inne i 2 år en suite, och han borde då blifva ganska väl öfvad. Man brukar ju tänka sig Preussens rytteri såsom det bästa man har, så framt man icke går till naturfolken. Detta har icke mer än 3 års öfning; och då torde man icke kunna säga, att vi här i Sverige hafva råd att gifva vårt folk mera öfning, än hvad som medhinnes på 2 år och dessutom 4 repetitionsöfningar. — Af befälet skulle mer än en tredjedel af officerarne och underofficerarne och hälften af korporalerna komma att ligga inne året om. Således skulle mera befäl och underbefäl ligga inne under ett helt år, än hvad de nu vid kavalleriet göra under 3 månader, och skulle alltså blifva betydligt bättre öfvadt. Och just på denna grundliga rekrytöfning i *början* sätter man för närvarande vid kavalleriet synnerligen stort värde. Ty emedan vårt kavalleri är så fåtaligt, åtgår det helt och hållet till bevakningstjänst och fälttjänst och kan icke användas till något annat, och dervid måste då karlen kunna för det mesta reda sig på egen hand. Och skall han då kunna riktigt sköta både sig och sin häst, måste han från början varit fullständigt inöfvad dertill.

Slutligen är det en mycket stor förtjänst — kanske den största — hos det kongl. förslaget, att det gifver *större reserver*. Enligt

beräkningar skulle man få närmare 3,000 man kavalleri i reserv. Man skulle således derigenom dels vara säker att städe kunna hålla vårt fåtaliga kavalleri fulltaligt, för så vidt man kan anskaffa hästar, dels äfven kunna beräkna, att en del äldre åldersklasser återstode, hvilka man kunde flytta öfver till trängen och dymedelst minska trängbataljonernas antal till tre. Detta vore ock en betydande fördel man vunne på samma gång.

Så väl i utskottets betänkande som här under diskussionen har framhållits, att öfvergångstiden vore alltför lång. Ja, det må så vara; men Kongl. Maj:t har ju omöjligen kunnat föreslå en kortare på papperet, då karlen ju har rätt att tjena i tjugufyra år. Men det finnes naturligtvis, såsom här redan påpekats, intet hinder för att icke Kongl. Maj:t på af Riksdagen framställd begäran eller på eget bevåg exempelvis efter 8 å 10 år skulle kunna komma in med uppgift om i hvad mån organisationen dittills hunnit genomföras, och i hvilken mån alltså respektive anslag skulle kunna flyttas öfver på ordinarie stat igen. Och jag är för min del öfvertygad, att man om 10 år skulle kunna göra detta med åtminstone tre fjerdedelar af anslagen.

Jag tror att om man besinnar, att man har att försvara sitt fosterland, ett land så långt som Sverige från söder till norr, der alla punkter äro farliga, och att man dertill måste hafva icke blott direkt stridande trupper utan äfven sjukvårds- och trängtrupper, étapp- och depottrupper, garnisoner till fästningarne och dessutom en landtstorm, så märker man snart, att 30,000 man stamtrupp, de må vara huru utmärkta som helst, icke förslå långt. Beväringen kan nog vara bra; men de 42 dagarnas öfning gör den icke mycket fältduglig; man måste taga med den, men kan icke mycket räkna på den. Man märker då snart, att man måste slå in på samma väg som alla andra nationer. Kan man icke taga steget fullt ut, får man åtminstone försöka att gå åt samma håll. Man märker då, att indelningsverket är för dyrt, emedan det lemnar för liten effekt för sina omkostnader, och att man alltså måste söka skaffa sig en sådan organisation, att landet, för den summa det betalar för sitt försvar i fredstid, kan, när kriget bryter ut, uppställa så många och så dugliga soldater som möjligt. Det är för att i någon mån bidra till detta, som jag vågar hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Bergendahl: Jag har ej velat underlåta att uttrycka mina sympatier för den kongl. propositionen, då denna afser en länge efterlängtd omorganisation af vårt kavalleri och en lindring för rusthållarne.

Utskottet synes också i hufvudsak hafva gillat den kongl. propositionens principer. Men då utskottet gjort detta, så kan jag icke tillbakahålla att uttrycka min förundran öfver, att utskottet icke har velat ingå i en närmare granskning af det kongl. förslaget i dess detaljer.

Häremot kan man nu visserligen säga, att utskottet så har gjort, då det dels framhållit såsom önskvärdt en förlängning af tjänstetiden för den antagne ryttaren, dels påpekat nödvändigheten

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Angående förändrad organisation af kavalleriet. af en förkortning af öfvergångstiden. Ja, visserligen, men å andra sidan har det icke på något sätt sökt angifva, huru lång utsträckning af denna tjenstetid utskottet afsett, ej heller, huru stor afprutning på öfvergångstiden det har åstundat.

(Forts.)

Jag föreställer mig dock att det skulle hafva varit till ganska stor fördel för regeringen i och för framläggandet af ett blifvande förslag i frågan, för så vidt nu den kongl. propositionen skulle falla, om utskottet närmare antydt, i hvad mån och i hvilka fall det önskar förändringar.

I afseende på förlängning af tjenstetiden kan jag icke dela utskottets åsigt. Jag tror tvärt om, att ju längre tjenstetid vi bestämma för den antagne ryttaren, desto svårare skall det blifva att anskaffa honom. Ty hvad man från många håll framhållit såsom det största hindret för att detta rekryteringssystem verkligen skulle blifva så fullkomligt, som krigsministern afsett, har ju varit, att, när den 2-åriga tjenstetiden är afslutad, ryttarens skyldighet att under de närmaste fyra åren infinna sig till årliga öfningar skulle motverka möjligheten för honom att på ett eller annat sätt få en fördelaktig anställning.

I afseende på öfvergångstiden är jag deremot ense med utskottet, att jag anser den för långt tilltagen. Det må så vara, att det skulle medföra större utgifter för statsverket att på kortare tid åstadkomma denna öfvergång, men öfvervinnes denna svårighet, skulle detta blifva till stor fördel för de militära förhållandena och äfven för rusthållarne.

För att nu komma till det egentliga skälet för utskottets afslag af den kongl. propositionen, eller det att i sammanhang med förslaget till rusthållets sättande på vakans ett sådant, afseende en fixering af rusthålllet, ej framlagts, så får jag säga, att detta skäl icke tilltalar mig. Jag har under majriksdagen 1887 varit med om att rösta för båtsmanshållets sättande på vakans. Äfven då höjdes röster som förklarade, att det icke kunde vara riktigt att göra en partiel vakanssättning, emedan det skulle kunna inträffa, att, när framdeles frågorna om rust- och rotehållets vakanssättning skulle komma på dagordningen, rust- och rotehållarnes intressen ej skulle tillgodoses. Det visade sig dock vid den votering, som egde rum, att 137 röster voro för det kongl. förslaget och 70 emot. Jag tror, att detta innebar, att någon fruktan icke hystes för att ej rust- och rotehållare skulle blifva i sinom tid understödda. När nu emellertid förhållandet är, att äfven för mig det kongl. förslaget till följd af den långa öfvergångstiden icke är antagligt, vill jag dock framhålla såsom särdeles önskvärdt, att när ett nytt kongl. förslag framkommer, som jag hoppas i hufvudsak lika det föreliggande, det måtte åtföljas af en proposition rörande fixering af rotehålllet.

Men äfven uti ett annat fall kan jag icke följa utskottet. Utskottet vidrör möjligheten af att få afbida under ett eller annat år nya förslags framläggande. Jag föreställer mig, att Kongl. Maj:t icke skall behöfva draga ut så långt på tiden. Jag hoppas, att det icke skall dröja »ett eller annat år», och jag uttalar såsom särdeles önskligt, så väl från militärisk som från rust- och rotehållets

synpunkt, att kongl. propositioner i förevarande frågor må snarast möjligt blifva till Riksdagen öfverlemnade.

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Herr Boström till Östana: Herr talman! Mine herrar! Det är icke angenämt att uppträda i en fråga, hvars utgång redan på förhand är gifven genom medkammarens beslut. Men då samtliga talare, som hittills uppträdt, varit varma vänner af det föreliggande förslaget, så kan jag icke annat än också tillkännagifva min ställning: jag kan icke vara med derom.

Man har här framhållit indelningsverkets brister — och något annat tyckes man, dess värre, ej finna hos det, då vi hafva försvarsfrågan före. »Indelningsverket är för dyrt och gifver för få reserver», heter det. »Detta förslag deremot erbjuder något väsentligt bättre. Det skulle gifva oss» — om jag uppfattade rätt hvad herr statsrådet yttrade — »en betydlig reserv på 3,000 man». Men det är egenomligt nog, att detta system, som varit delvis tillämpadt sedan 1886, icke blifvit i större utsträckning användt med hänsyn till de värfvade regementena. Jag vet icke, om det varit därför, att det slagit så illa ut t. ex. på Vendes artilleriregemente. Jag förstår icke om det är så förträffligt, hvarför man icke gjort något försök här i Stockholm, der i alla fall de flesta värfvade regementena äro förlagda, att se, huru detta system i större utsträckning skulle slå ut. Och det är så mycket mera märkvärdigt, som man framhållit de stora ekonomiska besparingar, som detta system skulle medföra. Jag erinrar mig från diskussionen i denna kammare den 21 mars 1885 ett yttrande af dåvarande chefen för landtförsvarsdepartementet. Han sade då bland annat: »Genom tillämpning af 1883 års förslag vid de värfvade regementena» — ett förslag delvis dock dyrare än detta, ty der voro 42 dagars repetitionsöfningar, här endast 20 —» skulle, enligt hvad Kongl. Maj:ts proposition tydligen utvisar, besparingar kunna åstadkommas till belopp af mellan 5 och 6 hundratusen kronor årligen, och dessa beräknade besparingar kunna icke slå fel.» Men jag frågar: Hvar finnas dessa besparingar? Och jag frågar vidare: Äro våra tillgångar så lysande, att vi hafva råd att vara utaf med ett system, som skulle gifva oss bättre folk, bättre försvar och tillika stora besparingar? Jag för min del är rädd för, att alla dessa lysande löften, som gifvas, icke komma att uppfyllas. Sjelf har herr chefen för landtförsvarsdepartementet delat denna farhåga, åtminstone delvis, då han yttrat i statsrådsprotokollet: »Skulle mot förmodan någon gång inträffa, att vakanser till större antal uppkomma, ega squadronerna i de utbildade ryttare, som lemnat tjensten, material att mobiliseras till enahanda styrka, som nu är bestämd.» Ja, under förutsättning af att man finge reda på dessa karlar — hvilket icke torde blifva så lätt — skulle man till äfventyrs erhålla erforderligt antal. Men hvad blefve då vinsten af hela saken? Vore den icke då borta, denna reserv, man förmenat sig skola få? Och det erkändt goda materiel, som finnes i indelningsverkets manskap, blefve det icke ersatt med ett, som allmänt erkännes vara sämre?

Öfningarna — har man sagt — skulle blifva ökade, folket mera öfvadt. Jag kan icke ingå på rent militära detaljer. Jag vill blott

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

hänvisa på det yttrande, som afgifvits af kavalleriinspektören, och som finnes bifogadt utlätandet, och i hvilket han uttalar såsom sin åsigt, att dermed ej mycket vore vunnet.

Komma vi så till hästarne, som man förmodat skulle blifva så billigt skötta genom den föreslagna utackorderingen åt fodervärdar. I detta afseende förklarar kavalleriinspektören, att i Skåne, den provins der man doek är mest van att sköta hästar, det torde blifva omöjligt att få det erforderliga antalet hästar utackorderade. Jag tror för min del att det blir ganska svårt att få hästarne skötta såsom ridhästar emot 100 kronor pr år eller 33 öre om dagen.

Jag läste i protokollet öfver debatten, när denna proposition remitterades i Första Kammaren, att vid kronprinsens husarregemente (1886—1887) af 142 utackorderade hästar återkommo endast 66 utan anmärkning. Ett par hade störtat, andra hade vanvårdats och blifvit utmagrade, ett trettioatal hade blifvit styfva i bogarne, ett tiotal hade fått senklapp, somliga voro skadade af seldon, andra hade spatt, öfverben och knäskador o. s. v. — Så ser resultatet ut, der det hittills visat sig.

Det har här under diskussionen sagts, att vi skulle gå in på det föreliggande förslaget, derför att, när vid 1887 års riksdag båtsmanshället sattes på vakans, man dermed gifvit på hand att också fortgå på den vägen. För min del var jag med om båtsmanshålllets sättande på vakans. Men jag anser derför icke, att jag gifvit på hand att nu följa med på den bogen man nu vill slå in på. Båtsmanshället gaf flottan mera manskap, än den behöfde; men samtliga måste öfvas i alla fall. Dermed kastade man bort en hel del arbete, som bättre kunnat användas. Derför, då man behöfde ett betydligt mindre antal folk, var det en besparing att göra så, som då skedde. Är det så, att detta skall vara anledningen till att sätta kavalleriet på vakans, då är det gifvet, att man med ännu större styrka kommer att framdeles fordra att sätta hela roteväsendet på vakans, sätta vår armé på vakans och värfva i stället. Men jag hemställer: Äro herrarne beredda på en sådan konsekvens? Om så icke är, då är väl klokast att stämma här i bäcken, innan man låter det gå alltför långt.

Man har sagt, att man icke borde se denna fråga ur rusthållarnes synpunkt, utan ur fosterlandets, man skulle se till, om vårt land derigenom får ökad försvarsstyrka. Men herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet yttrade — jag misstänker icke utan allt skäl — att indelningsverket äfven vore en skatteform; och det är icke minst detta man fäster sig vid i denna kammare. Jag tror ej man kan gifva honom alldeles orätt i detta afseende. Jag stärkes i denna min åsigt delvis deraf, att man talat om de trakasserier, för hvilka rusthållarne skulle vara utsatte och som skulle utgöra ytterligare skäl för bifall till förslaget. För min del är också jag rusthållare; men jag känner icke till några trakasserier. Men äfven om så vore, är det en bagatell mot det hela. För min del slutar jag såsom herr Sven Nilsson: jag ser icke denna sak såsom rusthållare utan såsom fosterlandsvän. Derför röstar jag för afslag på det föreliggande förslaget.

Herr Åkesson: För min del kommer jag till ett motsatt resultat mot den nästföregående talaren. Aldrig hade jag kunnat tro, att denna fråga skulle inom utskottet få den utgång, som den verkligen fått. När båtsmanshället förut omorganiserats och satts på vakans, så tycker jag det vore i sin ordning, att kavalleriet nu sattes på vakans. Det är en känd sak, att brister vidläda kavalleriet, och att det bör omorganiseras. Båtsmanshället är ensamt för sig satt på vakans. Och då nu genom bifall till Kongl. Maj:ts framställning kavalleriets omorganisation blefve betydligt förbättrad, tycker jag det vore i sin ordning, att äfven detta blefve särskildt för sig satt på vakans. Sedan kan väl fixeringen af det indelta infanteriet följa. Om man på detta sätt steg för steg går framåt, blir någon förbättring verkligen gjord uti vårt försvarsväsen. Men skall man vänta, till dess äfven infanteriet kan komma att sättas på vakans, ja då är jag rädd för att vi få vänta allt för länge. Detta dröjsmål vill jag icke vara med om. Jag yrkar därför afslag å utskottets hemställan och bifall till den kongl. propositionen.

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Herr Nordenfelt: Jag anser mig uppfördrad att yttra mig i denna fråga på grund deraf, att herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet samt flere andra talare kommit att nämna den erfarenhet, som möjligen finnes utaf 1886 års organisation vid ett par artilleriregementen och ett kavalleriregemente. Denna erfarenhet är, åtminstone på det regemente der jag har äran att tjena, kongl. Vendes artilleriregemente, verkligen ganska sorglig. Och hvarför är den detta, och hvaruti ligger detta sorgliga? Jo, regementet hade förut — jag hoppas, att herrarne icke ause mig skryta, om jag säger det — ett ganska stort anseende så väl inom armén som inom landet i öfrigt, och detta på grund af det synnerligen goda rekrytmateriel, regementet alltid varit i tillfälle att inskrifva i sina leder, och på grund af den så väl humanistiska som fysiska utveckling regementet haft förmågan att kunna bibringa detta materiel samt slutligen på grund af den synnerligen goda underbefälsstam, som uppammats af detta materiel. Men om vi taga i betraktande, huru det står till med regementet nu och utsigterna för den närmaste framtiden, i jmförelse med förhållandena för endast några år sedan, måste jag säga, att denna jmförelse är allt utom tilltalande. Förut var det långt ifrån ovanligt, att till och med på hvarje batteri det fans flere obefördrade, som egde kompetens till befördran från numeranter till underofficerare, således passerat igenom alla de teoretiska och praktiska prof, som erfordras för en sådan befördran. Ja, i den nya organisationen föruttsattes på grund af denna erfarenhet, att ända till 7 man per batteri skulle lemnas tillfälle att oberoende af befördran få ingå i sergeantskolan, således ett antal af 70 man på regementet. I år äro nu i denna skola blott 6 man af den sortens folk. Ja, äfven numerären har beklagligtvis nedgått, så till vida, att vakansantalet, hvilket under åren 1877—1886 i medeltal uppgick till 30, nu är öfver 200. Skälet till denna stora vakanssiffra, hvilken för öfrigt äfven vid de andra regementena lärar varit beaktansvärd, är icke endast

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

och kanske ganska litet att söka deruti, att det är svårare att rekrytera, utan, åtminstone hvad Vendes artilleriregemente angår, mest uti svårigheten att förmå manskapet till rekapitulation.

Rekryterna utgöra icke nu fullt samma goda materiel som hittills, och sannolikt kommer det allt mer att försämrans. Karlen, som förut sökte anställning i regementet, tänkte sig, att han, äfven om han icke vunno befordran, dock genom de skolor, som der finnas, skulle kunna höja sitt vetande, sin förmåga så, att han vid afskedstagandet kunde lyfta sig upp till en högre samhällsställning. Eller om han hörde till en samhällsställning, hvori han icke tänkt sig någon direkt förändring — om han vore hemmansegareson, åbason eller dylikt — att han genom den intellektuella och fysiska utveckling, han vid regementet hoppats få, bättre skulle kunnat tillgodogöra sig de förhållanden, under hvilka han vore stäld.

När den korta tjänstetiden af 2 år — jag säger med afsigt *tjänstetid*, och ej, såsom det i författningarna kallas, *öfningstid*, ty såsom sådan är den visst icke tvåårig, enär hvarje karl icke kan få *öfning* under hela tiden — när, säger jag, denna korta tjänstetid är gånngen, har karlen icke haft tillfälle att bibringa sig de kunskaper, icke hunnit taga de examina, som han hoppades, när han gick in vid regementet. Och när vid andra årets slut inom batterierna den frågan framställes, hvilka som önska rekapitulera, så förvånas man att finna folk, som kommit in med full öfvertygelse om tjänstens nytta, svara: »Det kan icke komma i fråga, jag vill icke rekapitulera.» Och om man då frågar dem hvarför, så svara de: »Derför att jag icke får den bildning, som jag skulle hafva skaffat mig. Mina vänner, som varit på andra regementen, hafva redan hunnit taga sin examen, men jag har ju fått göra så mycken släptjänst, att jag icke hunnit med det. Och hvarför skulle jag då rekapitulera, när jag icke får stanna i tjänst och taga mina examina?» Han får icke det intresse för tjänsten, som han hade väntat, då han till följd af den korta tiden icke hunnit med de fordringar, hvilka borde medfört den lyftning i socialt afseende, hvarpå han hade hoppats.

Det är detta jag anser vara sorgligt. Hans lön, som utgör 95 kronor om året, tänker man möjligen skulle kunna locka honom; men häraf insätts på sparbanken 36 kronor, och således är det blott 59 kronor, som han får ut årligen. Och när han går ut ur regementet och kommer in i den allmänna tjänstemarknaden, finner han snart, att fastän det är ett önskningsmål för honom att få fast och stadig tjänst, så är det honom icke möjligt att förskaffa sig en sådan, då han under en stor del af sommaren skall vara i tjänst, och han blir då daglönare, och som sådan kan det göra honom detsamma, om han står kvar i tjänsten eller icke; ja, det är kanske bättre, om han icke står kvar, ty då skall han möjligen kunna skaffa sig en fast tjänst, hvaremot kvarståendet vid regementet för sommarveckorna kanske kostar honom mera än den summa han der har i lön.

Den erfarenhet vi gjort i detta afseende är ganska kort, men det har på denna korta tid visat sig, att det nya värfningsystemet i väsentlig mån försvarar rekapitulationen.

Jag öfvergår nu till sjelfva förslaget för att undersöka dess egen-

skaper med stöd af den erfarenhet jag har. Af reservationerna finner jag, att i den ena frambållas i hufvudsak såsom skäl emot förslaget de anmärkningar, som mot 1886 års liknande förslag framstälts af kavalleriinspektören. Jag kan för min del icke i alla delar instämma i dessa anmärkningar, men att gå igenom hvarje detalj vore för långt, och det är dessutom så många specielt militära frågor, som i desamma beröras, att det ej kan vara lämpligt att här inlåta sig på en vidlyftig kritik af desamma. Men det är dock ett par, som jag icke kan förbigå, ty de inverka enligt min åsigt högst menligt på organisationen i dess helhet.

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

I alla utländska arméer har man alltid tänkt sig en större numerär på sqvadronen än den här föreslagna. 85 man är säkerligen en allt för ringa siffra. Den är ringa icke endast därför, att sqvadronen, då den är fulltalig, är för liten i jämförelse med andra länders, utan äfven därför, att den icke tål vid någon förminskning genom från densamma afgående kommenderingar i ett eller annat afseende. Jag anser för min del lämpligare, om man nöjt sig med ett mindre antal sqvadroner och i stället ökat deras styrka. Man kunde då hafva fått ett visst antal män öfver vid mobiliseringen. En mobiliserad sqvadron anses böra bestå af 100 man — 108 är visserligen idealsiffran, då den möjliggör en jemn fördelning på tre troppar, men 100 har ansetts tillräckligt — och med denna numerär får man tillräckligt många öfver på hvarje sqvadron, för att kunna bilda en särskild ordonnanssqvadron. Om icke en särskild ordonnanssqvadron organiseras, så måste man antingen plocka ut ordonnanser ur de särskilda sqvadronerna eller också taga en hel sqvadron dertill och så genast från början stycka indelningen. Om åter numerären är så stor, att på hvarje arméfördelning kan bildas en ordonnanssqvadron, så kommer ingen rubbning att uppstå, och man kan på samma gång få uttaget till ordonnanser sådant folk, som dertill är specielt lämpligt. Vidare skulle genom minskning af sqvadronernas antal vinnas en annan fördel, nemligen den, att man finge ett större antal befäl. Att kavalleribefällets antal nu är för litet, är temligen allmänt erkändt, och det blir icke större, utan snarare mindre enligt det nya förslaget. Som jag strax skall visa, måste man beräkna ända till 4 officerare på sqvadronen. Vid spaningstjensten, som utgör en så vigtig del af rytteriets tjenstgöring i kriget, är officerspatrullen en mycket framstående faktor. Skulle en sqvadronschef nödgas att sända ut flere sådana patruller, skulle det snart af sqvadronens befäl blott finnas sqvadronschefen kvar. Det erfordras alltså mera befäl på hvarje sqvadron än i förslaget begärts.

En föregående talare har frambållit, att öfvergångstiden är för lång. Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har emellertid sagt, att det är möjligt att, sedan systemet blifvit genomfördt, få denna tid förminskad, och derom har jag därför intet vidare att erinra.

Den tid, som karlen skulle vara i tjensten, anser utskottet för kort. Det har förefallit mig egendomligt, att utskottet utan att angifva några skäl härför blott sagt sin åsigt, då det heter i kavalleriinspektörens yttrande, att en tjenstetid af mer än 2 à 3 år vore

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

olämplig och skulle försvåra rekryteringen. Han säger nemligen: »Enligt min åsigt är en första kapitulation på två å tre år mycket att föredraga framför en åttaårig, då man derigenom kan få ett betydligt större antal reservmanskaper: värningen skulle derigenom äfven betydligt underlättas. Rekapitulation borde naturligtvis på vissa villkor tillåtas. Jag nämnde, att en åttaårig kapitulationstid och obligatorisk permission försvåra värningen. De nuvarande värfvade regementena hafva ej på många år fått rekryter på längre än 3 års kapitulation, och på åtta år tror jag det blifver omöjligt.» Jag tror också, för min del, att ju längre man sätter tiden, dess svårare blir det att finna rekryter. Det har visserligen icke ännu i Skåne visat sig några direkta svårigheter att anskaffa rekryter, hvarken vid Vendes artilleriregemente eller -- efter hvad jag anser mig veta -- vid Kronprinsens husarer, men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att det alltid varit lättare att få folk der än i andra trakter, så framt man icke velat gå in och söka sina rekryter i proletariet, skicka ut värfvare och få folk, som man, då de efter två års förlopp skickas ut på den olyckliga tvångspermissionen, har bra liten hållhake på. Men får man folk, som, om de också ej hafva någon egentlig samhällsställning, likväl tillhöra ett visst samhälle, så tror jag, att de gerna vilja komma tillbaka dit, och då har man reda på dem, och tvångspermissionen medför icke samma svårigheter. Skall man deremot värva ett lika stort antal folk, som nu föreslagits, äfven i andra landsändar, så är jag öfvertygad, att det folket kommer att under permissionstiden blifva ett ganska löst folk, som man sedan måste söka litet här och der i landet. När de permitterades, hade de litet penningar i fickan, och då gick det väl an en tid. Men när penningarne tagit slut, måste de skaffa sig plats som daglönare. Är det i en rik trakt med större industristäder, så kunde de nog få sin utkomst. Men lät dem komma till andra orter, och jag misstänker, att det skall inträffa hvad som ty värr redan har inträffat, nemligen att den permitterade karlen går omkring och tigger. I Skåne har jag af godsegare hört, att permitterade karlar kommit och begärt att få tjena för en ganska ringa dagspenning. Men hvarför, frågar man, gå de icke hem till regementet, då detta under vissa omständigheter är tillåtet? Jo, de vilja icke gerna af sig sjelfva och andra blifva ansedda som stackare, som ingått på ett kontrakt, men ej kunnat uppfylla det. Och om en karl gjort det, så har han derigenom förlorat sin militära prestige och borde då om möjligt genast afskedas. Den karl, som på detta sätt kommit tillbaka, återfår aldrig sitt anseende.

Vid uppgörande af ett kontrakt mellan kronan och karlen har kronan åtagit sig en husbondes rättigheter och skyldigheter gent emot karlen. Husbonderättigheterna tar nog kronan ut, men hur går det med husbondeskyldigheterna. Kronan kan icke lägga dem på rust- och rotehållarne, utan karlen har hemortsrätt på regementet, och då han ej kan förtjena sitt uppehälle, måste han skickas hem dit. För min del tycker jag att detta är en mycket betänkelig sida af saken.

Skulle så hafva varit, att jag funnit andra egenskaper hos för-

slaget, som varit så framträdande, att dessa svaga punkter derigenom kunnat öfverskyllas, så skulle jag icke hafva dragit i betänkande att lägga min röst för förslaget, men jag finner inga sådana egen-skaper. Tvärt om finner jag svagheter äfven i sjelfva organisationens bestånd på grund af sista punkten i Kongl. Maj:ts förslag, hvars tillämpning, om så skulle komma att erfordras, säkerligen skulle komma att blifva högst opraktisk, om ens möjlig.

De skäl, som skulle tala för förslaget, vore större öfning och reservens förökande. Ja, att öfningen blir större, deri är jag villig att instämma. Men jag vill dock påpeka, att de i Kongl. Maj:ts förslag framlagda tabellerna angående öfningstiderna kunna i någon mån vara vilseledande, därför att jämförelsen är gjord blott med karlar med 6 tjänstår, men tjänstetiden kan ju nu förlängas ända till 18 å 20 år, och de som tjenat så länge hafva fått en betydligt längre öfning; jag anser därför 6 år vara något för kort såsom beräkningsgrund för nuvarande öfningstiden. Obestriddigt är emellertid, att öfningen blefve bättre och mera koncentrerad; jag skulle blott önska att äfven repetitionstiden vore något större, ty värr förefaller den mig mycket kort, och det lär väl knappast vara möjligt att på den korta tiden hinna med bevakningstjenstens alla delar, i synnerhet som denna bör göras tillsammans med andra trupper. Men att tiden för repetitionsöfningarna är föreslagen så kort, beror väl derpå, att penningarne icke räckt till för längre öfning.

Hvad beträffar den andra vinsten, reservens ökning, så har redan en talare anmärkt, att då det i statsrådsprotokollet redan är nämndt, att rekryteringen möjligen ej skulle lemna ett så stort antal manskap, som det är beräknadt, det är tydligt, att äfven reserven blir mindre än man väntat. Och då jag icke tror, att rekryteringen skall komma att gå så bra som man förutsatt, och stödjer detta på den erfarenhet, som liknande experiment gifvit, så kan jag icke finna, att fördelarne uppväga olägenheterna. Säkert är, att om jag kunde hoppas att rekryteringen ginge bra och öfningen möjligen blefve något större, jag då skulle anse fördelarne så stora, att jag, ehuru jag skulle finna det mycket svårt, att manskapet under 4 år skall gå — jag är rädd att utsäga ordet — som lösdrifvare, likväl skulle gifva med mig. Då jag emellertid nu anser, att fördelarne icke uppväga olägenheterna, måste jag rösta emot förslaget i dess nuvarande skick.

Men hvad skola vi då få, om detta förslag nu faller? Jo, vi komma med alla bevis till det resultatet, att den allmänna värnpligten är den enda basis, på hvilken en fullt tidsenlig arméorganisation till alla delar kan byggas.

Skall det då icke vara möjligt att på värnningens grund finna någon annan form för stammens antagande än den nu föreslagna, så att karlen får något stöd under den tid han icke är i tjänst, så att han icke lemnas vind för våg? Jag vågar knappast hoppas derpå.

Dock vore det bra önskligt, ty det är nog föga troligt, att allmänna värnpligten inom den närmaste framtiden frivilligt kommer att läggas såsom enda grunden för vårt försvar. Nej dermed kommer väl att dröjas, möjligen ända till den sorgliga tidpunkt, då krigets dyrköpta erfarenhet skall hafva lärt oss att vi måste. Möjligen

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.

(Forts.)

blir det ty värr då icke egen konung, icke egen representation, som kommer att bestämma villkoren.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Bratt: Min vän och vapenkamrat på kristianstadsbänken har genom sitt anförande uppkallat mig till deltagande i en debatt, under hvilken jag ämnat förblifva passiv. Hans anförande har uppkallat mig, icke därför, att jag i hufvudsaken kommit till något annat resultat än han; tvärt om, för att förebygga allt missförstånd i detta afseende vill jag genast säga, att icke heller jag kan lemna min röst till Kongl. Maj:ts förslag i den nu föreliggande viktiga frågan.

Men kapten Nordenfelt har i sin motivering berört principer, som för nu bestående förhållanden äro af den allra största vikt; och det intryck, han har fått af gällande bestämmelser för värningen vid Göta och Vendes artilleriregementen, är, om det får fortplanta sig, efter min mening vilseledande; därför vill jag mot hans framställning, åtminstone så vidt den gör anspråk på allmängiltighet, inlägga en bestämd gensaga; och jag gör detta på grund af den erfarenhet, som vunnits vid det regemente, jag tillhör.

Uaf hvarje system för anskaffning af krigsfolk — det må hvilas på hvilken basis som helst — fordras man *dels* att systemet skall medgifva bibehållandet af de organisativa taktiska enheterna till full styrka jemte därför under krigstillfällen behöflig reserv, *dels* att det skall medgifva den utbildning af underbefäl och manskap, som är nödvändig för att truppen skall vara fältduglig. Detta ur *militärisk* synpunkt.

Men det finnes äfven en annan synpunkt, till hvilken man här måste taga hänsyn, och det är den *sociala* och *pedagogiska* synpunkten. Med afseende derpå fordras man äfven numera och med fullt skäl af *hvarje* system, att det, långt ifrån att lemna ifrån sig subjekt, som efter uttjent tjänstetid äro mer eller mindre moraliskt och stundom äfven fysiskt förderfvade, såsom blott allt för vanligt var i forna tider, tvärt om skall lemna ifrån sig subjekt, som genom sin militärtjänst blifvit både fysiskt och intellektuelt utvecklade och förvärfvat sig egenskaper, hvilka de sedermera kunna tillgodogöra sig under alla förhållanden uti det medborgerliga lifvet inom det samhälle de tillhöra, och hvarigenom också samhället, om man ser saken rätt, kan få en fullgod valuta för de kostnader, som detsamma på deras utveckling nedlagt.

Det finnes, såsom också af den näst föregående talaren blifvit antydt, icke mer än ett enda system, som ur båda dessa synpunkter är fullt tillfredsställande, det finnes icke mer än enda väg, som leder säkert och direkt till målet, och det är *den allmänna värnpligten*. Med *homogen* och *tillräcklig* utbildning för *alla* man i ledet. Den vägen är emellertid tills vidare i vårt land stängd, och det fordras antagligen, såsom här i denna kammare någon gång blifvit yttradt, »erfarenheter från egna slagfält» för att för oss, såsom för så många andra nationer, öppna densamma. Tills vidare är den emellertid stängd, derom kan ty värr ej vara tu tal.

Då återstår blott att göra det bästa möjliga af hvad man har;

och i sådan afsigt har Kongl. Maj:t anbefalt det rekryterings- och utbildningssystem, som nu är gällande vid Göta och Vendes artilleriregementen samt vid Kronprinsens husarer, att t. v. tillämpas. Men att en fråga, så invecklad och svårlöst som den att göra upp bestämmelser för ett nytt rekryterings- och utbildningssystem, icke från första stunden i alla sina detaljer på ett fullt tillfredsställande sätt löses, deröfver lärer väl ingen kunna mycket förundra sig.

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

Så har icke heller blifvit fallet med det af Kongl. Maj:t anbefalda system, som från och med 1886 tillämpas på nyss nämnda tre regementen. Systemet har faktiskt visat sig behäftadt med vissa brister, sådant det först utgick ur krigsstyrelsens hand. Hvilka dessa brister, äro, och i hvad mån de kunna afhjelpas, utan att man rubbar sjelfva grunden, hvarpå systemet hvilat, derpå skall jag här ej inlåta mig. Men jag ber att få säga, att, på grund af bland annat det växande vakansantalet vid dessa två artilleriregementen, infordrades mot slutet af sistlidna år af generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet från de ifrågavarande regementena yttrande angående hvilka åtgärder, som ansågos böra vidtagas för att möjligtvis förbättra situationen. Vår regementschef sammankallade då sina divisions- och batterichefer och hörde deras åsikter, bildade sedermera ett mindre consilium, af hvilket äfven jag hade äran vara ledamot, och detta tog frågan i allvarligt öfvervägande samt uppställde de förslag till modifikation af systemet, som ansågos leda till väsentligt förbättrade förhållanden i afseende å folkanskaffningen.

Huru vida detta förslag kommer att af vederbörande, d. v. s. i första hand af generalfälttygmästaren och dernäst af Kongl. Maj:t, accepteras, vet jag icke, men jag saknar ej all anledning tro, att så åtminstone i viss mån blir fallet; och då är på Göta artilleriregemente vår åsigt och förhoppning, att man kommer att närma sig målet så mycket som öfver hufvud kan väntas, då man ej har rent värnpligtssystem.

Kapten Nordenfelt anförde några siffror, visande systemets sorgliga följder. Han nämnde sålunda, om jag förstod honom rätt, att till årets sergeantsskola på Vendes regemente blifvit anmälde blott 6 man i stället för förut 70. Jag kan naturligtvis icke bestrida rättigheten af hans uppgifter, och skälen till det dåliga resultatet vill jag alls icke inlåta mig på att bedöma. Jag vill blott, gent emot denna *hans* uppgift, anföras, att till deltagande i årets sergeantsskola vid Göta artilleriregemente voro, om jag ej missminner mig, vid hufvudstationens 8 batterier anmälde 32 eller 34 man, hvilket ju är ett betydligt bättre resultat. Och, jag upprepar det, efter *vår* erfarenhet och *våra* sammanstående meningar, *kan* detta af Kongl. Maj:t anbefalda värnpligtssystem, på lämpligt sätt modifieradt, lemna ett åtminstone relativt tillfredsställande resultat, så länge det *bästa* systemet och derpå grundade *fullt* nöjaktiga och betryggande resultatet icke står oss till buds.

Hvad beträffar den ofvan antydda sociala och pedagogiska synpunkten för rekryterings- och utbildningssystemet, så tror jag mig veta, att krigsstyrelsens mening just varit att i det afseendet förbättra förhållandena, något som på nu anförda skäl man åtminstone vid

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.

(Forts.)

Öfva artilleri anser sig kunna uppnå. Detta är hvad jag velat inför kammaren vitsorda på grund af det ytterst ofördelaktiga omdöme, som min ärade kamrat på kristianstadsbanken om systemet fält.

Då jag, såsom redan är nämndt, hvad sjelfva hufvudfrågan beträffar ej kan ansluta mig till Kongl. Maj:ts förslag, är således detta icke på grund af de erfarenheter, jag anser att man vunnit om det nya, vid vissa regementen tillämpade rekryterings- och utbildnings-systemet, utan af *andra* militära skäl, som åtminstone delvis blifvit af herr Nordenfelt berörda. I det jag i sist nämnda hänseenden med honom instämmer, yrkar jag alltså bifall till utskottets förslag.

Herr Danielson: Jag hade visserligen icke tänkt begära ordet i denna fråga, men jag har blifvit uppkallad af några här fälda yttranden och jag skall därför be att få säga några ord, i synnerhet som jag tillhört den afdelning af statsutskottet, som i första hand haft denna kongl. proposition till behandling.

Den siste talaren yttrade, att den enda rätta vägen för en stadig rekrytering är stängd genom den omöjlighet, som antages förefinnas för att få den rena värnpligten till stånd. Ja, jag tror liksom han, att det är omöjligt att få den rena värnpligten till stånd i vårt land, men jag tror icke därför, att alla utvägar äro stängda för att erhålla en tryggad rekrytering. Såsom herrarne minnas, hade Kongl. Maj:t, då frågan om försvarsväsendets ordnande senast i sin helhet förelåg, äfven framlagt förslag till en garantilag, hvilket förslag ändrades något af utskottet och sedan antogs af denna kammare. Deri funnos bestämmelser, som tryggade rekryteringen. Hvarför skulle man icke äfven här kunna gå i denna riktning, så att man kunde slippa från de olägenheter, som vidlåda föreliggande förslag, nemligen den korta tjenstetiden och tvångspermitteringen? Innan man gifver sig in på att omorganisera hela vår indelta stam, torde åtskilliga förarbeten behövas; regering och Riksdag böra hafva klart för sig, på hvilken väg man skall gå, på det att icke rust- och rotehållarne skola vara de tryckta, de som skola utgöra garantien. Ty att så är, framskymtar tydligt i detta förslag. Vakanssättningen gäller nemligen icke längre än Riksdagen anvisar nödiga medel, och om dessa tryta, skulle rust- och rotehållarne stå bakom. Detta synes mig orätt, och därför skulle jag vilja, att man förut hade undanjort den del, hvarpå man skulle bygga, då regeringen sedan kunde på Riksdagens beslut grunda sina förslag. Nu frågar man sig alltid hvad följderna skall blifva, men derpå kan ingen svara, lika litet som man kan redogöra för grunden för vidare framgent förslag. Man kan sålunda hafva rätt att i detta fall hysa betänkligheter.

Det har sagts att, sedan nu båtsmanshället satts på vakans, vore det underligt, om man kunde hafva något att erinra mot detta förslag. Jag har för min del varit med om sjelfva saken, och det tror jag äfven utskottets betänkande vittnar om, men här finnas flera olägenheter, som icke funnos i fråga om båtsmanshället. Ty der var det åtskilliga tusen man, som voro obehöfliga för vapnet, hvarför stamtruppen kunde minskas. Sjöförsvaret har derjemte utvecklat sig till

en vetenskaplig mekanisk affär, och man måste der hålla fullt öfvadt folk, som i farans stund kan noggrant sköta vapnet; ett enda misstag der, och manskap samt gods för millioner gå förlorade i ett ögonblick. Detta är en väsentlig skillnad mot hvad det här gäller. Der kunde man för samma penningar göra mera gagn. Dessutom är der fastställd en öfvergångstid af endast 8 år, men här vill man hafva 24 år och ändå fastslå att, om det icke går, få rusthållarne taga vid. Detta synes mig icke vara rätt. Dertill kommer en annan sak, som åtminstone för mig varit motbudande, nemligen att för så lång tid som 24 år binda sig vid ett så stort reservationsanslag.

Jag vill nu öfvergå till hvad som från rusthållarnes sida anförts för bifall till den kongl. propositionen. Herrar militärer hafva sagt, att ur militärisk synpunkt är förslaget icke tillfredsställande, men detta lemnar jag derhän. Det var en talare på skånebanken som sade, att från rusthållarnes synpunkt innebure förslaget ingen lindring, ty rekryteringen vore nu billigare än förut, hästen billigare och aflöningen till karlen billigare, och han vore därför med om förändringen uteslutande från försvarets synpunkt. Men är det då skäl att antaga förslaget, då det icke för rusthållarne skulle medföra någon lindring, och enligt min åsigt försvaret icke kan vinna något synnerligt härpå? Jag har nemligen inom utskottet hört fackmän uppgifva, att de fleste rekryter skulle bliwa 18 å 20 års gossar, eller om man nu vill kalla dem karlar; det kan vara både si och så dermed. Dessa skulle nu ligga inne i skolorna i 2 år och sålunda vid i medeltal 21 års ålder utgå på tvångspermittering. Men orsaken hvarför de skulle gå in såsom rekryter är nog den, att de derigenom skulle slippa från beväringsofningarna och dertill få någon aflöning, med vilkor att bevista repetitionsöfningarna. Detta blefve säkerligen starkaste driffjedern. Men hvad blir detta för folk? Äro de lämpliga, dessa tjuguaringar, att i farans stund sitta upp och leda förposttjensten; äro de mogne män, lämpliga härtill? Jag tror det icke. De äro icke sådana, att man till dem kan sätta den tillit, som det erfordras i kritiska ögonblick. Nej, då vill man hafva mera stadgade män att trygga sig vid; och derfor anser jag icke, att försvaret kan vinna på denna omorganisation.

Så säger man, att man skulle få en större reserv. Ja, detta blir det, men som mig synes endast på papperet! Ty då det icke skulle finnas mer än det bestämda antalet 4,600 hästar, blir reserven af ingen betydelse. Det är ju på hästantalet det beror. Om för en karallerist hästen skadas eller störtar, så är karlen icke längre rytare. Det hjälper derfor icke att hafva aldrig så många reservkarallerister, om man icke har tillräckligt med hästar för dem. Denna reserv skulle derfor ej hafva det gagn, som man tror.

Dessa omständigheter har jag velat framhålla så väl inom utskottet som här i kammaren; de må sedan gälla hvad de kunna. Men på samma gång vill jag säga, att jag nu icke är emot detta förslag, derfor att jag tillhör dem, som fått båtsmanshållet på vakans. Så är icke fallet, och detta kan äfven synas af betänkanudet. Men jag anser, att på de skäl som deri äro anförda man kan vänta ett nytt förslag framkomma, grundadt på en längre tjenstetid för rekryten

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Angående och nu berörda förarbeten, och då hoppas jag frågan kommer förändrad att lösas.
organisation

af Det är på dessa grunder som jag tror, att det kongl. förslaget
kavalleriet. för närvarande bör afböjas, och yrkar jag därför bifall till stats-
(Forts.) utskottets förslag.

I detta anförande instämde herr *Anderson* i Tenhult.

Herr Andersson i Lyckorna: Jag för min del önskar framgång åt Kongl. Maj:ts förslag, och jag gör det i den öfvertygelsen, att förslaget innebär väsentliga förbättringar gent emot hvad vi nu hafva. Ty det ligger i sakens natur att, då, såsom man ser, ändamålet är att få folket mera öfvadt och en större reserv, detta måste lända till kavalleriets förbättring. Dertill kommer, att rusthållarne skulle komma från en hel mängd trakasserier. Herr Boström lät oss visserligen veta, att han såsom rusthållare aldrig blifvit trakasserad, men jag vet af egen erfarenhet, hvad en rusthållare kan få vidkännas. För det första kan det inträffa, att om han har otur med remonteringen, kan han få remontera två, tre år efter hvarandra. Detta blir ganska kämbart, i synnerhet om rusthållaren befinner sig i mindre goda ekonomiska omständigheter, hvilket ty värr ofta är fallet. Det kan äfven hända, att rusthållaren får resa till remontmötet ett par, tre gånger, uppvisa der två å tre hästar, men få dessa kasserade. Omsider har häst blifvit godkänd och varit i skolan, gjort ett läger, men på detta läger blifvit kasserad, och man har undrat öfver anledningen dertill, ty hästen har varit, enligt rusthållarens uppfattning, lika bra som då han först kom till skolan. Dylikt väcker en berättigad önskan hos rusthållarne att genom en fixering af kostnaderna och rusthålllets sättande på vakans komma ifrån sådana kostnader med ty åtföljande obehag, som, säge hvad man vill, alstra allt annat än en god samhällsordning, till skada för den sak, för hvilken så stora uppoffringar göras.

Ehuru Kongl. Maj:ts förslag redan fallit genom Första Kammarens beslut i frågan, skall jag, under förhoppning att det icke dröjer allt för länge, tills denna fråga återkommer, yrka afslag på utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Hörnfeldt: Det är kanske något vågadt för den, som ej är hemma i de militära förhållandena, att yttra sig i den fråga, som nu är före, men jag har föranledts dertill af åtskilliga yttranden, som här blifvit fälda. Innan jag går att besvara dem, ber jag emellertid att få nämna, att det förefaller mig vara icke synnerligen behagligt för en krigsminister att framlägga ett förslag för den svenska Riksdagen. Han må nu bemöda sig aldrig så mycket för att framställa ett acceptabelt förslag, så befinnes det dock alltid hafva något fel, som stöter emot, åtminstone så pass stort, att den, som icke vill något, kan slå ned det.

Vi veta alla, att en komité för några år sedan nedsattes för uppgörande af förslag till omorganisation af hela vårt försvarsväsen. Det af denna komité framlagda förslaget förkastades af denna kom-

mare, emedan man ansåg det för dyrt. På samma sätt har det gått med alla andra arméorganisationsförslag; man har icke kunnat enas om något. Men när nu regeringen för ett par år sedan fick igenom sitt förslag om båtsmanshållets sättande på vakans, så kunde det, från regeringens synpunkt sedt, anses, att det funnes möjlighet att äfven få kavalleriet på vakans. Regeringen har därför nu framställt ett sådant förslag, och det är naturligt, att då man icke kan stärka försvaret på annat sätt, måste det ske på det sätt regeringen nu föreslagit. Det förvånar mig således mycket att se utskottets motivering. Utskottet säger nemligen på 10:de sidan af sitt utlåtande: »Ehuru utskottet i hufvudsak delar departementschefens åsigt, att kavalleriets nuvarande organisation icke kan anses tillfredsställa nutidens fordringar på den enskilde ryttarens utbildning, hästarnes fälduglighet och tillgång till öfvadt reservmanskaf, samt, lika med departementschefen, är af den mening, att någon väsentlig förbättring i kavalleriet icke kan åstadkommas genom att bygga på den grund, hvarpå den nuvarande organisationen hufvudsakligen hvilat, anser utskottet dock Kongl. Maj:ts förevarande förslag till kavalleriets omorganisation icke böra till bifall förordas.» Och på hvilka skäl? Jo, på det skälet, att »då detta förslag innebär första steget till upphäfvande af de grunder, på hvilka landtförsvaret genom stammen hittills hvilat, har utskottet trott det vara lämpligast att, innan detta steg tages, frågan om stammens ordnande blifvit pröfvad i hela dess utsträckning och sammanhang.» Ja, der äro vi åter inne på frågan om försvarets omorganisation i sin helhet, hvilken, såsom jag redan visat, aldrig skall hafva utsigt till framgång.

Herr Danielson, som var med om båtsmanshållets sättande på vakans, har nu uttalat sig mot Kongl. Maj:ts förslag. Såsom skäl härför anförde han, att vi böra ytterligare pröfva förslaget i hela dess vidd, och det framskyntade också i hans yttrande något om att regeringen borde vara betänkt på att, i likhet med hvad som föreslogs 1885, föreskrifva en viss garantilag. Enligt 1885 års förslag skulle nemligen staten i första hand vara skyldig att intill en viss summa anskaffa rekryten, men om kostnaden öfverskred den bestämda summan, så skulle skilnaden godtgöras af distriktet. Jag tror för min del att, om regeringen nu framlade ett sådant förslag, det icke skulle få stora sympatier, åtminstone i denna kammare.

Att döma af åtskilliga militärers uttalanden i frågan, synes det icke heller från deras sida vara att vänta något tillmötesgående. Ett par af dem säga, att de icke kunna antaga förslaget därför att den enda och rätta vägen är den allmänna värnpligten, och att det är dit vi böra sträfva. Tro herrarne verkligen att vi kunna ordna försvaret på det sättet, i synnerhet då det gäller specialvapnen. Åtminstone tror jag, ehuru icke militär, icke att vårt försvar kan ordnas på det sättet. Om jag skall döma mellan de uttalanden, som gjorts från statsrådsbänken, och det tvifvelsmål, som framkastats från stockholmsbänken, så får jag bekänna, att jag hellre respekterar de förra.

Som sagdt, äfven om regeringen, på grund af de uttalanden, som gjorts här i kammaren, skulle söka kombinera de olika intressena och framkomma med ett förslag i den riktningen, är jag likväl

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.*
(Forts.)

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.*

(Forts.)

nästan förvissad om, att också ett sådant förslag skulle komma att sönderrifvas. Jag tror därför att Kongl. Maj:t icke har någon annan utväg än att, såsom nu skett, bitvis föreslå försvarets ordnande och stärkande.

Då jag sålunda är lifligt öfvertygad om, att försvarsfrågan icke kan lösas på annat sätt än genom partiella reformer, och då jag tror att dess fosterländska beskaffenhet fordrar, att man någon gång lemnar bifall till de framställningar af Kongl. Maj:t, som i sådant syfte göras, anhåller jag, herr talman, om bifall till Kongl. Maj:ts nu förevarande proposition.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag hade visserligen icke ämnat begära ordet i denna fråga, eftersom i utskottets betänkande finnas anförda de skäl, som hufvudsakligen ledt mig vid bestämmandet af mitt beslut att afstyrka den kongl. propositionen; men med anledning af åtskilliga uttalanden under diskussionen, skall jag nu be att få yttra några ord. Jag skall dervid icke mycket ingå på den militära sidan af saken, ty jag behöfver icke säga, att jag från den synpunkten icke förstår densamma, emedan jag icke är fackman, och jag är icke heller rusthållare och kan därför icke heller se saken endast från deras synpunkt.

Det har här af några rust- och rotehållare blifvit sagdt, att de betrakta frågan endast ur försvarssynpunkt och icke ur rust- och rotehållarens synpunkt. Ja, det behöfver nog mycket kraftigt försäkras för att blifva trodt af alla, ty nog är det väl ändå något äfven ur rust- och rotehållarnes synpunkt man försvarar den kongl. propositionen. Åtminstone kan man näppeligen tro annat, när man bör dem säga, att kostnaden för rusthållet i Skåne nu är så obetydlig mot hvad den var uppskattad till 1885. Denna kostnad är nemligen nu 200 å 250 kronor om året, under det att den år 1885 var betydligt högre uppskattad. Detta är ett bevis på huru väl de skånska rusthållarnes intressen blefvo tillgodosedda, när det var fråga om att uppskatta rusthållskostnaden. Jag tror att rotehållarne kommit till en motsatt erfarenhet, eller att den uppskattning, som då gjordes, icke på långt när motsvarade den verkliga kostnaden för uppsättande af en infanterist. Men oaktadt kostnaden för rusthållet således blifvit uppskattad högre än den verkligen är, hafva rusthållarne likväl fått och hållit till godo med 30 procent afskrifning och följaktligen vunnit åtskilligt mera än de bort och mera än rotehållarne, som också tryckas af indelningsverkets bördor. Det har också mycket riktigt blifvit yttradt, att om rusthållskostnaderna äro så litet tryckande som här uppgifves, så bör det icke vara något trängande behof att just nu afgöra denna fråga och bereda rusthållarne en lättnad, som, efter hvad de sjelfva säga, icke så mycket skulle bestå i minskade kostnader utan fast mer i befrielse från åtskilligt trakasserier, hvarför de nu vore utsatta.

Det yttrades af en talare på kristianstadsbänken, gent emot påståendet att det skulle möta svårigheter att värfva tillräckligt manskap, att enligt hans förmenande skulle folk strömma till de så kal-

lade rekrytskolorna, ty de visste mycket väl, att om det blefve krig, så vore det en fördel för dem att förut hafva förvärfvat sig öfning.

Detta yttrande förvånar mig något, när jag erinrar mig huru det förhöll sig, då det år 1885 var fråga om att i någon mån utsträcka den allmänna värnpligten. Då tilltrorde man icke ynglingarne en sådan insigt om hvad deras fördel kräfde, utan då ville man pruta ned öfningstiden till den minsta möjliga, derför att man visste att folket vore emot utsträckt värnpligtsöfning — en mening, som också jag för min del biträdde.

Jag skall nu tala något om frågan ur ekonomisk synpunkt, och det var egentligen också derför jag begärde ordet. Det har blifvit yttradt, att det skulle vara en stor fördel att få det nuvarande förslagsanslaget till kavalleriet förvandladt till ett reservationsanslag, med hvilket tillika med vakansafgifterna regeringen kunde få handskas i 24 år. Jag vet icke om detta vore en så synnerligt stor fördel, ty det förutsätter att manskapet ovilkorligen skulle kunna anskaffas för det pris, som i förslaget blifvit beräknadt. Lyckas icke detta, så får man antingen öka reservationsanslaget eller också gifva förslagsanslag såsom förut till en del saker, ty icke kan man på förhand bestämma ett fixt belopp, som skall användas till fourage, till skoning, till underhåll af manskap och hästar o. s. v. Att fixera sådana kostnader till ett reservationsanslag, som ju icke får öfverskridas, kan derför icke vara lämpligt. Anslaget kan det ena året vara tillräckligt, men ett annat år icke, och huru skall man då göra? Icke kan man t. ex. låta folk och hästar svälta. Man kan möjligen vänta någon tid med rekryteringen, men då får man icke heller den styrka man beräknat att få.

Jag har fäst synnerlig vikt vid utskottets motivering i denna sak och den omständigheten, att jag i samband med kavalleriets försättande på vakans äfven vill se en fixering af det indelta infanteriet. Förr än jag får se ett sådant förslag framläggas, kan åtminstone icke jag gifva min röst för bifall till ett förslag, som går ut på att sätta den del af indelningsverket, som underhåller kavalleriet, på vakans, under det den andra delen skulle förblifva sådan den är på obestämd framtid.

Det yttrades från statsrådsbänken, att myndigheterna ansett att en fixering äfven af roteringsbesväret skulle blifva för staten allt för dyr, samt att, om en sådan fixering skulle ega rum, rotehållarne borde betala en viss del, nenligen den kostnad, som öfverstege den fixerade summan för en infanterist. Det vill säga: kavalleriet skall icke hafva någon sådan skyldighet, i fall man icke får häst och karl för det pris, som beräknats; rusthållarne skola vara befriade från att göra något tillskott utöfver den bestämda afgiften, men rotehållarne skulle hjälpa staten betala en viss andel i kostnaderna, i fall folk icke kunde anskaffas för den fixerade summan. Det är visserligen icke regeringen, som uttalat detta som sin mening, men de myndigheter som yttrat sig i frågan, hafva antydtt en sådan förestående utväg. Deri ligger således en utsigt för en rotehållare att komma i en betydligt sämre ställning än rusthållaren, om det kongl. förslaget skulle antagas, och det är derför jag för min del håller så ifrigt på att frå-

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Angående gan om rusthålllets försättande på vakans icke må komma före, förr förändrad än en fixering af infanteriets kostnader kommer till stånd, så att man organisation får se, huru det ena ställer sig gent emot det andra. Ty lika be- af stämmdt som jag är emot ett förslag, som skulle bereda rotehållarne kavalleriet. någon fördel framför rusthållarne, lika bestämmdt är jag emot ett för- (Forts.) slag, som skulle bereda rotehållarne en fördel framför rotehållarne. Det är därför jag vill hafva båda förslagen fram, för att de på samma gång må kunna pröfvas. Jag anser detta så mycket mera lämpligt, som denna fråga måste redan hafva varit föremål för utredning. Redan i trontalet till 1887 års riksdag nämndes, att man hade att förvänta icke blott förslag om kavalleriets försättande på vakans utan ock om fixering af indelningsverkets kostnader. Vid 1885 års riksdag uttalades ock från statsrådsbänken på det allra bestämdaste, att frågan om denna fixering skulle i den närmaste framtiden komma före. Men vi hafva icke fått se något förslag i denna fråga, oakadt vi fått så goda löften i detta hänseende.

Jag har redan sagt, att jag icke vågar yttra mig eller fälla någon dom om det ena systemets militära företräden framför det andras. Men man har hört fackmän å ömse sidor tydligt och klart uttala sig till förmån lika väl för det ena som det andra, och deraf framgår att det förslag, som föreligger, icke torde hafva så öfverväldigande företräden framför hvad man har, att det skulle vara någon så stor olycka för landet, om man i år icke toge detta förslag utan väntade till nästa år, då man äfven kunde få fram ett förslag om fixering af rotehallen.

Då vid 1887 års riksdag frågan om båtsmanshålllets sättande på vakans förevar, var det en ledamot af denna kammare, som nu i början af diskussionen hade ordet, som då yttrade: »Jag tror och hoppas, att då en annan gång ett förslag framkommer om afskaffande af rusthållet, något som ligger skåningarne mest om hjertat, desamme, som nu äro med om detta, då också skola ställa sig på skåningarnes sida.» Ja, nog har han hållit ord i det fallet. Men sedan hafva vi rotehållarne, som få vänta. Kan hända rusthållarne äfven skola ställa sig på deras sida, när något förslag om rotehallens afskaffande kommer fram en gång? Men när det kommer, det är frågan, och det är det vi vilja hafva visshet om, därför att vi må kunna se frågorna på en gång och pröfva dem ur samma synpunkt. Det är således mest fran den ekonomiska sidan sedt och därför att jag så strängt håller på, att vi alla som tryckas af indelningsverket, icke böra skiljas åt på detta sätt, utan dela ljuft och ledt, och för att få fram ett förslag, så att man på en gång kunde veta, huru det kommer att ställa sig med detta indelningsverk i sin helhet, som jag ej kan biträda den kongl. propositionen.

Herr Sven Nilsson yttrade vid 1887 års riksdag, då jag stod på samma ståndpunkt som han i statsutskottet, i fråga om båtsmanshålllets sättande på vakans: »Jag vet väl att Riksdagen slagit in på den vägen att lösa grundskatte- och försvarsfrågorna bitvis, och att Kongl. Maj:t följaktligen kan hafva skäl att fortgå på samma väg, men jag hade dock icke trott, att Kongl. Maj:t skulle på det sätt gå till väga, att han ville bereda fördelar åt vissa orter, men icke åt

andra, som äro i likartad belägenhet, men så sker, om det föreliggande förslaget antages.» Detta tycker jag vara så sant sagdt, att jag icke tror mig kunna sluta mitt anförande bättre än med att säga, att jag icke trott att herr Sven Nilsson skulle vilja bereda sin ort fördelar, som icke på samma grund komme andra orter till godo.

Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Jag skall anhålla att helt kort få bemöta några anmärkningar, som här äro gjorda, och jag skall dervid börja med den siste talarens.

Han ville ovilkorligen sammanbinda denna fråga med frågan om roteringsbesvärets fixerande och framhöll såsom en orättvisa den af kollegierna framkastade tanken, att rothållaren skulle betala hälften af den utgift, som kunde uppstå utöfver det bestämda medelvärdet, under det rusthållarne, i fall rusthållet sattes på vakans, skulle slippa från denna utgift. Ja, men kollegierna hafva också sagt, att det skulle kunna gå för sig att fixera äfven rothållet till en bestämd siffra, i fall det nemligen på samma gång sattes på vakans. Men det kan *icke* ske utan att rothållet sättes på vakans; ty man kan icke på en gång hafva ett besvär in natura och fixerad i penningar. Här återigen, då det är fråga om rusthållet, som man kan sätta på vakans, kan man ock få besväret fixerad. Men oakadt detta nu låter sig göra, vill man det icke därför, att icke hela rothållsbesväret på samma gång fixeras. Ja, därför står man der också!

En talare på ölandsbänken tyckte, att den sista punkten i den kongl. propositionen, om tiden för vakanssättningen, hade ganska litet värde. Ja, jag vet icke, huru stort värde den har; men det vet jag, att den är afskrifven från förslaget om båtmanshållets sättande på vakans. Då ansågs den punkten hafva mycket stort värde, och förmodligen har den lika stort nu.

Han menade äfven att den värfvade kavalleristen, enligt det framlagda förslaget, skulle blifva för ung. Ja, det är en olägenhet, som är mycket stor. Men om man kombinerar förslaget med roteringsbesvärets fixering och en garantilag, icke blir väl karlen äldre därför, ty icke kan man tvinga kommunerna eller landstingen att skaffa fram folk af en viss ålder.

Så talades det om att de utackorderade hästarne vid kronprinsens husarregemente skulle vara ett bevis på, att utackordering icke går för sig. Jag tror, att man dervid bör tänka på hvilken jemförelse det är fråga om. Å ena sidan skall man jemföra den utackorderade hästen med rusthållshästen, som står hos rusthållaren, får användas till körning och skötes ganska olika på olika ställen. Det är just med dessa hästar, som den utackorderade hästen skall jemföras. Å andra sidan skall man jemföra honom med de hästar, hvilka, såsom på Kronprinsens husarregemente, stå inne på kronans stall året om under 10 år och få en god utfodring. Det är då gifvet, att skillnaden blifver mycket större. Under de år hästarne vid Kronprinsens husarregemente varit utackorderade vill jag minnas, att den beräknade besparingen af foder och sådant gått till 28,000 kronor. Jag har

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet
(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

också hört mig för hvad hästarnes försämring, då de kommo tillbaka, kunde belöpa sig till, och dervid fått den uppgiften, att denna försämring kunde beräknas på sin höjd till omkring 8,000 kronor. Således har der vid lag uppkommit en vinst för kronan af circa 20,000 kronor.

Egentliga anledningen, hvarför jag begärde ordet, var emellertid anförandet af den talare, som framstälde en mycket sorglig bild af ställningen vid ett regemente, som jag räknar till en stor heder att hafva tillhört. Han ansåg, att detta regemente sjunkit. Jag tror att han der vid lag misstager sig. Jag tror, att detta regemente haft stort anseende framför de andra, och det därför, att det tidigt, redan för 50 år sedan, slog in på den rätta vägen: användandet af kort tjänstetid, skoladt folk och meddelandet af afsked, så snart karlarne ville taga afsked. Derigenom höjdes regementets moral. Då stod det framför de andra regementena. Dessa andra regementen hafva därför sökt taga det till sin föresyn och varit lifligt intresserade att hinna fatt detta regemente, hvilket äfven torde hafva lyckats, och därför känner det sig, relativt taget, icke stå på samma höga ståndpunkt som förut.

Det talades äfven om att underbefälsstammen vore försummad. Hvad kan det hafva med tvåårig värning att göra? Jag nämnde förut, att jag tror att vi icke hafva råd att utbilda folket i skolorna mer än två år. Men underbefälet, som ligger qvar 4 å 6 år, kan väl icke blifva sämre än hvad det nu är.

Det sades vidare, att det förut var ett nöje att se dessa oberfordrade numeranter, som hade sina distinktioner för genomgången sergeantsskola. Hvad har man med dem att göra? Det vore att lägga ned arbete på en massa folk, som icke vore till någon nytta. Hvad tjänar det till att lägga ned arbete på sådana, som icke kunna befordras till sergeanter? Men det var mycket riktigt på den tiden, därför att folket skulle ligga inne i ulla fall. Det var då bättre att folket läste åtskilligt, som det icke behöfde, än att det skulle gå på krogen. Men är det icke riktigare att, då karlarne icke behöfvas, låta dem vara borta. Det kostar ju mindre och det är dessutom alltid ofördelaktigt för kronan att låta folket ligga inne i kasernerna längre än som behöfves.

Dessa vakanser, som man talat om, hafva icke uppkommit genom försvarad rekrytering. Rekrytantalet får man nog fullt. Men vakansantalet har uppkommit derigenom att karlarne icke velat rekapitulera, då de måste taga permission, utan de vilja hellre ligga inne. Ja, det tror jag nog. Men detta är för dyrt, då man icke behöfver dem, det kan icke hjelpas. Förhållandet är för öfrigt mycket olika på olika regementen. Jag vill minnas, att på trängbataljonen rekapitulanternas antal är 70 procent af dem, som man skulle släppa ut. Förut kunde man möjligen tala om tvångspermittering, då battericheferna hade manskapets beklädnad m. m. på passevolans. Det låg då i batterichefernas intresse att folket skulle ligga ute, och det låg ute. Det är bättre att hafva folket inne, men då får kronan också betala mer. Om man vill se till att gifva manskapet den högsta möjliga öfning, får man icke blott tänka på det angenäma,

utan man får lof att gå fram efter systemet. Afsigten med detta tvåårssystem har ju varit att för de medel, som finnas, öka rekryternas antal så mycket det låter sig göra för att få en så stor reserv som möjligt och att vid krig hafva många utbildade karlar, men ej att hålla dem inne längre än som är alldeles nödvändigt; och ett sådant system är enligt min öfvertygelse fullkomligt riktigt.

Men det är icke så lätt att genast sätta sig in deri och det lemnar icke öfver allt genast så goda resultat. Orsaken härtill är att söka i en mängd mindre gynsamma lokala förhållanden, som man så småningom får söka öfvervinna. Men systemet är icke odugligt därför, att det på några ställen slagit mindre väl ut i början.

Man har vidare anmärkt, att man för mycket sönderdelar kavalleriet genom uppsättningen af de tre nya sqvadronerna vid Jemtlands hästjägarer corps. Det har likvisst alltid ansetts såsom ett önskningsmål att förstärka kavalleriet uppe i Norrland. Och nu skulle en sådan anordning kunna vidtagas utan ökade kostnader och utan att minska kavalleriets styrka.

Slutligen skall jag be att få göra några erinringar med anledning af kavalleriinspektörens yttrande, som finnes bilagdt utskottets betänkande. Längst ned på sidan 13 säger kavalleriinspektören: »Vid jemförelse med det nya förslaget kan rekryt- och remontutbildningen synas utfalla till dettas fördel, då manskap och hästar skola vara i tvåårig tienstgöring under en tjenstetid af nio år, medan de indelta rekryterna och remonterna skola utbildas på tvenne exercissqvadroner å 100 dagar, således sammanlagdt 200 dagar, men då manskapet i regeln under sin tjenstetid återkommer till tre å fyra exercissqvadroner efter dessa 200 dagar, blifver skilnaden för dess utbildning ej så särdeles stor.» Jag har låtit göra ett sammandrag öfver det antal folk, som är kommenderadt till rekrytmötena utom rekryterna, och det visar att under de sista 5 åren i medeltal 22 man af 340 eller endast omkring $\frac{1}{7}$ varit kommenderadt och att manskapet således i medeltal blott återkommer till en exercissqvadron under hela sin återstående tjenstetid.

Vidare säges i kavalleriinspektörens yttrande: »Underbefälet genomgår, efter de tvenne första, två exercissqvadroner, en förberedande korporalskola på 100 dagar samt derefter kavalleriskolan på ett år, åtskilliga till och med två kavalleriskotor, innan de befordras till underofficerare; sålunda kan underbefälsutbildningen nu anses vara fördelaktigare än förslaget.» Men af en vid den kongl. propositionen fogad tabell synes, att enligt det nya förslaget utbildningstiden för ryttare, som erhållit underbefälsutbildning, icke skulle utgöra mer än 500 dagar och för ryttare, som erhållit befordran till korporal 1,500 dagar o. s. v., och det är ju påtagligt att de, som året om ligga i tienstgöring, måste erhålla en större utbildning än de, som endast under en del af året äro i tienst.

Vidare fortsätter kavalleriinspektören: »Remonterna utbildas nu på tvenne exercissqvadroner å 100 dagar, der de ridas af äldre, utvalde ryttare under ledning af en genom mångårig vana skicklig stallmästare.» Ja, huru är det med de der stallmästarne? Jo, lönen

Angående förändrad organisation af kavalleriet. användes såsom arfvode åt en officer, som flere å år rad, men endast 3 månader hvarje år, tjenstgör såsom stallmästare. Det skulle blifva på samma sätt enligt det nya förslaget, endast med den skilnad att arfvodet nedsättes till 800 kronor och uppdraget skulle icke kunna lemnas till hvilken officer som helst utan endast till den, som af chefen särskildt förordnas vanligen under många år.

Vidare anför kavalleriinspektören: »Andra årets remonter skola begagnas af rekryterna, och torde deras vidare utbildning ej vinna mycket härpå; tredje året skola de utackorderas för att användas till draghästar och aldrig mera brukas till sitt egentliga ändamål utom under repetitionsöfningarne.» Hvad först beträffar att andra årets remonter skola begagnas af rekryterna, så eger ju samma förhållande rum äfven nu, men hafva de ej ridits då mer än 3 månader och hvad utackorderingen angår, så skulle ju olägenheterna deraf kunna afhjelpas genom att taga in remonterna hvar tredje eller fjerde år.

Jag tror således icke att det är så farligt med den militära sidan af frågan, som mången här sökt framhålla. Förslaget är ju icke heller något hastverk utan har under flere år och under flere departementschefer så småningom förberedts och utarbetats.

Herr Lyttkens: Då jag hörde herr vice talmannens yttrande nyss, kom jag till den öfvertygelsen, att hela hans långa tals korta mening var, att som icke vi rothållare nu kunna få samma fördelar, som för ett par år sedan bereddes åtskilliga provinser genom båtsmanshällets sättande på vakans, och som nu enligt detta förslag skulle tillkomma rusthållarne, så säga vi: nej; — vi unna icke rusthållarne denna lättnad och fördelning af den tunga bördan, emedan vi icke kunna få vara med derom. Den provins jag tillhör kom förra året i åtnjutande af fördelen utaf båtsmanshällets sättande på vakans, och jag har erfarit med hvilken belåtenhet denna förändring der mottogs. Sjelf är jag hvarken rust- eller rothållare, men då jag sett den belåtenhet, som båtsmanshällets sättande på vakans väckt, så vill jag för min del gerna unna rusthållarne, hvilka äro långt mer betungade än någonsin de, som hade att deltaga i båtsmansunderhållets underhåll, samma fördel. Dessutom är det en känd sak, att rusthållarne ofta äro utsatta för trakasserier, icke så mycket af befälet utan fastmer af dragonerna och husarerna, hvilka hafva dem helt och hållet i sina händer, derigenom att de kunna vanvärda och misshandla deras dyrbara egendom, hästen. Det är visserligen sant, att mycket numera blifvit förbättradt och kanske det för närvarande också är bättre stäldt i detta afseende, men jag har likväl hört, att trakasserier på många ställen ännu fortfara. Jag vill derfor gerna vara med om att befria rusthållarne från dessa obehagligheter, hvilka kännas lika betungande som sjelfva kostnaden.

För öfrigt innebär förslaget en förbättring äfven i militäriskt hänseende, ty ehuru jag icke förstår den militära sidan af saken, är det klart för mig, lika som det bör vara klart för hvar och en, att det måste vara en stor vinst för landet att i händelse af behof hafva en mängd väl öfvade kavallerister, som i nödens stund kunna blifva

landets försvar till nytta. Härtill kommer också, att kostnaden för den stora reformens genomförande är relativt obetydlig.

Efter hvad jag under diskussionen hört, så tyckes herrar militärers motstånd mot förslaget grunda sig derpå, att det skulle lägga hinder för den allmänna värnpligtens införande hos oss i samma utsträckning, som den förekommer i åtskilliga andra länder. Men för största delen af svenska folket är det en förskräckelse att tänka sig en värnpligt hos oss efter det preussiska systemet. Om detta förslag därför kunde blifva ett hinder för detta systems införande i vårt land, så skulle detta vara tillräcklig anledning för mig att rösta för detsamma. Detta förslag går dessutom i den riktning, hvaråt Andra Kammaren alltid sträfvat, nemligen att för en begränsad kostnad åstadkomma ett ökad försvar. Och säga hvad man vill, så skulle vårt kavalleri efter det nya förslaget i alla delar blifva bättre, än det för närvarande är. Jag vill icke förneka, att det ju kan kännas hårdt för rotehållarne i de fattigare och magrare trakterna af landet att icke få sina kostnader för indelningsverket fixerade. Men då det var fråga om båtsmanshållets sättande på vakans, sade jag att jag icke skulle sätta mig emot en liknande reform, när det gälde kavalleriet. Jag säger detsamma nu, att jag icke skall motsätta mig ett blifvande förslag om roteringsbesvärets fixering.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Med herr Lyttkens instämde herr *Halvar Eriksson* i Elgered.

Herr Sven Nilsson: Jag ber om ursäkt att jag ännu en gång tager till ordet i denna fråga, men jag anser mig skyldig att upptaga till besvarande åtskilligt, som blifvit anfördt, sedan jag förra gången yttrade mig.

Jag vill då först vända mig till herr Boström och säga honom, att, då jag talade om förhoppningen att de som 1887, då båtsmanshållets vakanssättning genomfördes,ingo indelningsverket reformeradt, nu ej skulle motsätta sig det föreliggande förslaget, jag alldeles icke räknade honom, ty jag visste på förhand, att han aldrig ville vara med om att lindra indelningsverkets bördor, och således kan han icke göra sig den föreställningen, att jag hade någon förhoppning att få honom med i dag.

För öfrigt skall jag bedja att få med några ord bemöta den talare på kristianstadsbänken, som gaf en så sorglig skildring af tillståndet vid Vendes artilleriregemente. Det har här i kammaren varit en heder att kunna sätta det regementet främst bland alla, och det har af representanter i svenska riksdagen verkligen uttalats just det omdömet om detta regemente. Det är därför mycket sorgligt att höra en sådan skildring, som vi nyss fått af tillståndet vid detta regemente, särskildt därför att den kommer från denne representant, som sjelf är officer vid regementet.

Jag kan naturligtvis icke ingå i ett fullständigt bedömande af den militära sidan af saken, men är förvissad om, att han gjort sig skyldig till ganska väsentliga öfverdrifter, då han talade om att det icke fans mer än 6 man i underbefälsskolan, så föreställer jag mig

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

verkligen, att det icke är den militära organisationen som är orsaken dertill. Ty när man kunnat hålla skolorna fulltaliga vid andra värfvade regementen i Skåne, såsom åtminstone fallet är vid kronprinsens husarregemente, vill det synas, som om det borde kunna gå för sig äfven vid Vendes artilleriregemente i Kristianstad, om skolan rätt skötes. Det är således ingen brist i sjelfva organisationen, utan måtte det vara något, som brister i sjelfva anordningen af skolan. Jag har velat uttala det omdömet, emedan jag verkligen hört talas något om ett missnöje, som råder vid Vendes artilleriregemente, ett missnöje, som må hända har någon orsak till att icke allt går lika bra nu som förr.

Han har också behagat läsa upp en del af kavalleriinspektörens utlåtande, som skulle utgöra ett skäl för afslag på Kongl. Maj:ts proposition, men det förefaller mig, som om han ej gjorde riktigt rätt, då han ej läste upp äfven den punkt, som dock utgjorde sjelfva slutklämman i utlåtandet. Kavalleriinspektören klandrar indelningsverket mycket, men ger det dock äfven stora företreden, och i sådant afseende förekommer bland annat en punkt, som jag skall bedja att få läsa upp. Kavalleriinspektören säger: »Jag är ingen beundrare af indelningsverket, men det har en stor fördel, som väl ej kan bestridas och som är af stor betydelse, den nemligen att rusthållaren under alla omständigheter skall skaffa karl i stället, så att regementena alltid kunna hållas kompletta; detta är ej alltid fallet vid värvingen». Se, *der* ligger resultatet af kavalleriinspektörens anmärkningar; det är ett uttalande, hvaromkring hela hans utlåtande sluter sig. Han vill att bonden fortfarande skall skaffa karl. Han anser, att staten icke är mäktig skaffa, men bonden, han är det. Är detta rimligt? Jag tror det för min del icke. Nog har staten mera både kraft och magt än rusthållaren i det afseendet. När sådana förhållanden kunna inträffa, att kostnaderna för anskaffande af dessa karlar och hästar blifva så betungande, att det blir synnerligen svårt för rusthållarne att fullgöra sina förpligtelser, är det orimligt att pålägga rusthållarne en sådan börda. Men om man med uppmärksamhet följde den ärade talarens på kristianstadsbänken anförande, så stämmer han särdeles öfverens med kavalleriinspektören derom, att indelningsverket bör bibehållas, och således att bönderna fortfarande få bära bördan.

Det sades vidare från kristianstadsbänken, att man hade en sorglig erfarenhet från Vendes artilleriregemente som ingäfvade den farhågan, att hela den värfvade stammen skulle blifva en sorts lösdrivare, men samme talare förordade dock så varmt den allmänna värnpligten. Jag hemställer till honom, om det icke då skulle gå på samma sätt med de värnpligtige som med de värfvade. Hvad skall det då blifva af hela vart svenska folk? Finge de värnpligtige ligga inne i sådana skolor som talaren skildrat dem vid sitt regemente, skulle vårt folk ju blifva alldeles förstördt. Om de af talaren antydda missförhållanden i verkligheten ega rum, så måste det, enligt min uppfattning, icke vara särdeles lockande för svenske medborgare att befordra det af honom så varmt förordade värnpligtssystemet. När sådana skildringar göras öfver de skolor som skola utbilda vårt folk till landets

försvar, då är det ej underligt att folket får en fasa för dessa skolor.

Det har vidare anförts af en talare på ölandsbänken, att det vore orimligt att stipulera ett sådant vilkor, att om anslaget icke räckte till och om icke Riksdagen beviljade medel, rusthållarne skulle sätta upp häst och karl igen. Krigsministern har redan svarat, att det är samma vilkor, som gäller i afseende på båtsmanshållet; ett lika vilkor stipulerades, när staten öfvertog anskaffning och underhåll af munderingspersedlarna. Och hvarför skall man då vara rädd för att gå in på samma vilkor här? Det vore icke konsekvent. Naturligtvis skulle jag gerna sett, om man kunnat blifva fri från ett sådant vilkor, men jag fruktar det heller icke, då jag har den öfvertygelsen att det alls icke skall blifva svårt att anskaffa folk till våra regementen, och om än kostnaden i framtiden därför skulle ökas, lemnar nog Riksdagen det ökade anslag som behöfves. Det lär väl ej heller vara möjligt få reformen genomförd utan en sådan garanti, hvarigenom staten kan vara tryggad för att man icke ställer hela kavalleriet på lös grund, och därför låter jag vilkoret för min del stå.

Samme ärade talare undrade också hvad det skulle tjena till att hafva så stor reserv, då man icke har tillräckligt med hästar. Ja, detta kan nog synas som en anmärkning, men reserven är ju afsedd att användas som ersättningsmanskaf under kriget. Och ifall reserven är större än för detta ändamål är behöfligt, är det ju då tid på att anskaffa tillräckligt antal hästar för densamma? Man säger, att staten vid sådant tillfälle har svårt att skaffa dessa hästar, och det blifver dyrt, om staten skulle vara nödgad göra det vid ett sådant tillfälle, men man tycker naturligtvis det icke är dyrt, när rusthållarne få göra detta, således innehåller förslaget äfven i detta afseende en förbättring, som är ganska väsentlig.

Jag skall sedermera be att få vända mig mot herr vice talmannen som replikerade mig i åtskilliga delar af mitt förra anförande. Till en början får jag säga honom, att det förundrar mig något att nu höra honom hålla så strängt på fixering af indelningsverkets kostnader. Alla de som voro här vid 1885 års riksdag minnas nog, hurusom jag, sedan jag i olikhet med honom satt mig mot det då genomdrifna förslaget om 30 procent afskrifning af grundskatterna mot värnpligtstidens utsträckning, först i statsutskottet och sedan här i kammaren väckte framställning om fixering af indelningsverkets kostnader. Men hvem var det då, som arbetade mot denna sak med alla krafter? Jo, just herr Liss Olof Larsson. Han ville då alls icke höra talas om någon fixering. Men nu är en fixering lämplig. Det går naturligtvis an att säga en gång si och en annan gång så. Man kan ju komma på bättre tankar; men då får man icke heller komma och tala om, att andra äro inkonsekventa, när man sjelf är så inkonsekvent. För min del är jag fortfarande af den åsigten att en fixering af indelningsverkets kostnader bör ega rum, och skall ej heller motsätta mig detta då förslag derom förekommer. Herr Danielson talade om nödvändigheten af en garantilag, i stället för att binda sig vid reservationsanslaget. När 1883 års förslag låg före till afgörande, då var det också fråga om en garantilag som

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Angående förändrad organisation af kavalleriet. skulle betrygga hela arméorganisationen, och på hvilken grundval hela förslaget var byggt. Men hvem var det som då var emot detta förslag? Jo, representanten från Leksand herr Liss Olof Larsson. Det var då den ömtåligaste punkten i förslaget, som låg före, och på denna punkt var det som hela förslaget skulle stå eller falla. Just denna garantilag var det som herr Liss Olof Larsson icke kunde vara med om. Således finner man att om vice talmannen och herr Danielson skulle göra upp ett förslag till ny organisation, så blefve de icke öfverens i den punkten, så vida icke vice talmannen ändrade sin mening, och då är det fara värdt, att icke heller ett förslag byggt på sådana grunder har någon stor utsigt att godkännas. Vidare sade vice talmannen att jag uttalat den meningen, att det vore så billigt att vara rusthållare i Skåne. Det behöfde därför ej vara så brådskande med att antaga det föreliggande förslaget. — Ja, jag har sagt, att det *nu* är billigt, och detta är verkligen sant. Men de billiga kostnaderna hafva icke varat så synnerligt länge. Ty det är icke så länge sedan ett rusthåll i Skåne borde och kunde beräkna sina utgifter i och för rusthållet till 400 kronor, och hvem garanterar för att det billiga priset står så länge? Priset beror på efterfrågan efter folk och hästar, men förhållanden kunna snart inträffa, att det blir dyrare, mycket dyrare. Vid den tiden då värdet uppgafs för rusthållen, bestämdes rustningskostnaden till 350 kronor, ehuru den verkliga kostnaden då uppgick till mer än detta belopp. Sedan beklädnaden öfvertogs af staten, har kostnaden nedgått med 50 kronor, så att den blifvit nedsatt till 300 kronor, hvilken summa nu föreslagits utgöra vakansafgiften. Då förhållandena äro sådana, tror jag att den insinuation, som man i detta fall rigtat mot rusthållarne i Skåne, att vi skulle komma att förtjena på afskrifningen då man beräknar 30 procent på 300 kronor icke är så alldeles säkert, emedan tillgången på folk för närvarande är mycket rikligare än den någonsin varit på sista tiden. Det är med denna sak som med alla andra. Vissa perioder är varan dyr, och andra deremot billig.

Han var också förundrad öfver, att man kunde tro, att det skulle blifva ett så stort tillopp till skolorna, att folket sjelf skulle strömma dit för att lära sig konsten att försvara landet under ett krig. — Ja, jag står äfven vid den meningen, att vid skolorna ej skall blifva brist på folk och är fullt öfvertygad om att detta skulle blifva händelsen. Men jag har också antydtt att detta beror på skolorna. Han sade att en sådan uppfattning icke hittills hade visat sig, ty folket är motvilligt mot den allmänna värnpligten. Här är det dock den skilnaden, att de värnpligtige få fullgöra sin öfning så godt som utan ersättning, men man betalar deremot stamsoldaterna och gör detta rätt bra, hvarjemte desse, om skolorna äro rätt ordnade, i dessa kunna erhålla allmän medborgerlig bildning, som kan vara dem till gagn för framtiden. Om skolan således göres sådan den bör vara, så skall manskaper vid skolorna efter slutad tienstetid icke allenast kunna hafva behållning på lönen, utan äfven hafva stora fördelar från sin tienstetid af de kunskaper, som de fått förvärfva i skolan. Sådant skulle naturligtvis fallet icke blifva i fråga om beväringen,

ty om man skulle öfva hela folket, vorð det ju omöjligt åstadkomma skolor för sådan undervisning åt alla.

Han sade vidare att jag förr varit af den mening, att frågan borde lösas på en gång. Ja, det är riktigt. Jag har haft den uppfattningen, men jag antydde ju i början af mitt anförande orsaken hvarför jag gått öfver från denna ståndpunkt. Orsaken är den, att då jag nu icke tror att det är möjligt, att hela frågan kan lösas på en gång, så anser jag att man får taga den bitvis och hvad som kan fås. Han sade också det, att jag sagt en gång, att man borde bereda lika fördelar för alla. Det är ju alldeles klart, att när jag stod på den ståndpunkten, att då jag ville lösa frågan på en gång, jag också ville att fördelarna skulle komma alla lika till godo. Och detta vill jag ännu. Jag representerar här, utom andra svenska medborgare, både rust- och rotehållare, hvarför jag kan försäkra, att om jag icke stode lika mycket på andras, deribland äfven rotehållarnes, som på rusthållarnes bästa, så skulle jag med rätta blifva mycket klandrad. En mycket stor del, särskildt af mina egna valmän, utgöras af rotehållare. Vi hafva nemligen två regementen kavalleri och två regementen infanteri i Skåne. Då rotehållarnas antal således måste vara ej obetydligt och för hvilka jag måste hafva lika varmt intresse som för rusthållarna, kan jag således icke mottaga den beskyllningen, att jag icke lyser lika stor välvilja äfven för rotehållarna, fastän enligt min uppfattning en lösning af den frågan icke nu kan ske eller på en gång, då förslag derom nu ej föreligger.

Jag skall icke upptaga tiden längre med att ingå i flera svaromål på föregående yttranden. Jag har kanske upptagit den alldeles för länge. Men jag önskar till sist hafva sagdt, att då jag alltid stått på deras sida, som yrkat att vårt stammanskap bör underhållas utslutande af staten, och att det bästa möjliga måtte göras för landets försvar, inom billighetens gränser, så beklagar jag att frågan derom äfven denna gång fallit i Första Kammaren, hvarigenom möjlighet icke förefinnes till dess lösning nu. Det är sorgligt, mine herrar, att då förslag framläggas den ena gången efter den andra för erhållandet af ett godt försvar, för jemförelsevis billiga kostnader, att sådana förslag alltid skola falla i Första Kammaren. Så har det skett två gånger förut då vidtomfattande förslag till ordnande af försvaret varit a bane, som ferdubbelt skulle hafva ökat vårt försvar för samma kostnader som vi för närvarande utgifva för det gamla. Båda förslagen hafva fallit i Första Kammaren. Nu är det ett till sådant som fallit. Om det skulle därför inträffa, såsom det yttrades af talaren på kristianstadsbänken, att vi icke få något försvar förr än vi fått erfara de bittra frukterna af ett krig, då vill jag icke bära ansvaret för hvad som en sådan sorglig händelse skall medföra för vårt älskade fosterland, utan det må stå för deras räkning, som neka antagandet af den organisation som är å bane, hvarigenom något verkligt skulle komma att göras för fosterlandets försvar. Jag anhåller fortfarande om bifall till Kongl. Maj:ts förslag

Herr Danielson: Jag begärde ordet med anledning af den uppfattning, herr statsrådet tycktes hafva fått af ett yttrande, jag nyss

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

fälde. Jag tror, att herr statsrådet missuppfattade mig, då han trodde att jag skulle ha syftat på att sista punkten af Kongl. Maj:ts förslag om vakanssättning skulle hafva för litet värde. Jag sade tvärtom, att den sista punkten innebar för *mycket* värde. Deri ligger naturligtvis hela hållhaken, att just rusthållarne få rekrytera, om icke det fias tillräckligt anslag. Herr statsrådet invände mot mig, att den punkten var rent af afskrifven från lagen om båtsmanshållets vakanssättning. Det är mycket riktigt så, och jag minnes det nog, men då var det fråga om flottans stam, som i och för sig är ett särskildt vapen, och som icke kan jämföras i sin helhet med denna fråga. Här är åter fråga om, att rusthållarne, derest anslaget icke skulle räcka till, måste träda emellan, och skaffa karlar. Detta kan jag icke i vidare utsträckning vara med om; ty hvad skulle inträffa, om det blefve fråga om hela indelta arméns sättande på vakans, såsom man också hoppas skall ske, och om icke rekryteringen kunde gå för sig med det anvisade anslaget? Det innebär, synes mig, icke något annat än ett medel att förmå Riksdagen bevilja penningar, så att man kan betala folket så mycket att man kan få rekryter, då eljest landets samtliga rote- och rusthållare få i stället åter taga vid, hvilket kommer att visa sig vara, om icke en omöjlighet, så dock åtminstone en stor oreda. Vill icke Riksdagen bevilja alla de anslag, regeringen bestämmer vara för rekryteringen behöfliga, kommer naturligtvis den uppfattningen fram, att i annat fall få rote- och rusthållarne sätta upp igen.

Det blifver således ett tryck på nationen, som jag icke anser riktigt. Vill man bygga ett försvar på sådana grunder som här äro i fråga, så kan jag nog vara med derom, men då skall saken vara klar och det icke finnas en sådan der hållhake, som pressar en dit, hvart man egentligen icke vill. Jag vill dermed också hafva bevisat, att därför att jag delade uppfattningen i utskottets utlåtande om att tjenstetiden kunde bliwa något längre än Kongl. Maj:ts föreslagit, jag också kunde vara med om en garantilag. Skulle tjenstetiden bliwa något längre, behöfde man icke befara några svårigheter att få rekryter. Men herrar militärer hålla på den korta tjenstetiden därför att de derigenom tro sig lättare få rekryter, och bry sig sedan föga om mannens framtida bergning.

Men emellertid veta vi nu alla att frågan fallit, sedan den blifvit afslagen af Första Kammaren. Men då kan man fråga hvem det är som gagnar saken mest, antingen de som tala om detta förslags alla fördelar, om hvilket man vet, att ifall man får igen ett sådant förslag, så faller det på grund af medkammarens motvilja mot detsamma, eller de som icke vilja veta af ett sådant förslag, som medkammaren icke vill vara med om, utan hvilka sträfva efter ett förslag som kan hafva någon utsigt att bliwa antaget af båda kamrarna? Jag tror att det är bättre att man nu här gör sina erinringar och uttalar sin uppfattning i det syftet, att man önskar få fram ett nytt förslag, så att frågan blifver löst. Ty från första stunden som frågan var före i utskottet märktes det nog, att Första Kammarens ledamöter icke kunde förmås att gå med derpå och icke vore vänligt stämnda för detsamma. Under sådana förhållanden stälde sig frågan för mig sålunda, att man borde lemna den bästa möjliga

ledning åt regeringen, på hvad sätt man önskade få frågan löst, på det att förslaget, då det komme åter, måtte hafva varit i tillfälle att uppgöras i betraktande af sådana erinringar och önskingar. Sådan är min uppfattning, om man verkligen vill frågans lösning; och det är detta som vi också framhållit. Men anse nu herrarne, som tala för Kongl. Maj:ts förslag, att man skadar sjelfva saken genom att på det sätt jag här framhållit taga hänsyn till medkammaren och resonera om bästa vägen för att få frågan verkligen löst, så må jag bekänna, att den tankegång, som ligger till grund för denna herrarnes åsigt, den kan jag rakt icke förstå. Ty man bör väl taga saken sådan den i verkligheten förhåller sig, och därför bör man väl också gå ut derifrån, att detta är ett förslag, som redan fallit. Gör man nu det, så kan, tyckes mig, det icke återstå något annat att tala för än att gifva en vägledning för regeringen, så att vi få frågan tillbaka i det skick, som vi tro att äfven medkammaren skall kunna gilla, och att man således må kunna nå det mål, som äfven herrarne från Skåne eftersträfvat, eller att komma till frågans slutliga lösning. Jag önskar således för frågans möjliga lösning erhålla ett förbättradt förslag beträffande detta specialvapen. Det är detta som har vägledt mig. Jag har icke sagt något åt det hållet, att jag icke ville att äfven frågan om omorganisationen af ifrågakvarande specialvapen äfven skulle erhålla sin lösning. Och jag vill icke blifva misstydd på det sättet, att man skall säga, att jag är emot sjelfva saken. Det är jag visst icke, utan jag önskar att frågan i förbättradt skick måtte komma igen. Det är därför som jag framhållit min uppfattning, och jag tror att man på det sättet mera gagnar sjelfva saken, än de göra, som tala för rent bifall till ett förslag, som redan fallit.

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Herr Truedsson: Jag ber att få yttra några ord. Hvad det beträffar att se saken från militär synpunkt, vill jag intet yttra mig utan instämmer uti hvad från statsrådsbänken blifvit uttaladt. Men hvad det angår att se saken från rusthållarnes sida, vill jag säga något, då jag sjelf har 28 års erfarenhet som sådan. I hvad som är sagt af min ärade granne till venster, att det icke skulle vara någon lindring för oss rusthållare, om detta förslag antoges, vill jag instämman uti allmänna fall. Men låtom oss antaga, att ett rusthåll har otur med remonteringen, då ställer sig saken helt annorlunda, t. ex. man straffas med straffremontering, får betala ett högt pris för hästen, och ej tjena mer än 3 år. Ja, vi hafva exempel att under 10 å 12 år ett rusthåll fått skaffa 3 hästar, då ett annat har skaffat 1. Under sådana förhållanden, som ganska ofta inträffa, blifver rusthållarnes börda mycket olika fördelad dem emellan. Men, säger man, hvem kan hjälpa sådana omständigheter, hvar och en får finna sig i sitt öde. Ja, mine herrar, om det kongl. förslaget antoges, utjemnade det rusthållarnes börda lika dem emellan, och alla trakasserier emellan befäl och rusthållare vore undanröjda. Det är detta jag velat säga och yrkar därför bifall till det kongl. förslaget.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Då så många andra förut haft

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.*

(Forts.)

ordet i denna fråga, och åtskilliga af talarne varit från Skåne, kan det må hända anses öfverflödigt att äfven jag nu yttrar mig. Och hade jag sjelf varit rusthållare, så skulle jag heller icke gjort det. Men jag har dock velat gifva till känna, att jag, ehuru sjelf icke rusthållare, icke dess mindre kommer att ställa mig på rusthållarnes sida och rösta för antagandet af Kongl. Maj:ts förslag. Det kan icke annat än förvåna mig, huru utskottet kunnat komma till ett sådant resultat som att afslå Kongl. Maj:ts förslag, sedan utskottet i motiveringen lemnat detsamma ett så godt vitsord och erkänt sig i hufvudsak dela de deri uttalade åsigtorna. Jag kan för min del icke finna annat än att de skäl, hvilka utskottet anfört för ett afslag, äro blott svepskäl. Ty vore dessa skäl verkliga, kunde de lika väl hafva varit tillämpliga, då det var fråga om båtsmanshållets sättande på vakans. Med detta gick mycket väl för sig utan sådana protester, och då borde väl följdén hafva varit den, att utgången af den nu föreliggande frågan bort blifva densamma. Då man vet hur missnöjd allmänheten är med det nuvarande rekryterings- och remonteringsbesväret, så skulle det förefalla mången besynnerligt, om icke Riksdagen antoge ett förslag, som går i den riktning, som det nu föreliggande. När förslag af dylik beskaffenhet kommit från en enskild motionär, har man vanligen fått afslag å detsamma på den grund att, såsom det framhållits, sådana frågor borde komma från regeringen. Nu föreligger här en fråga, som kommit från Kongl. Maj:t, och hvilken är åtföljd af, tyckes mig, en god, klar och tydlig utredning. Men nu vill man det oaktadt afslå densamma. Jag kan för min del icke förstå, huru man under sådana förhållanden skall kunna få afgjord någon större fråga, eller på hvad sätt en sådan skall kunna blifva antagen af Riksdagen. Man begär gång på gång att Kongl. Maj:t skall komma med förslag, för att afhjelpa det och det förhållandet. Men när Kongl. Maj:ts förslag kommit fram, så söker man efter alla möjliga skäl för att afslå detsamma.

Det har blifvit anfördt från den militära sidan, att förslaget vore olämpligt därför, att de under viss tid värfvade ynglingarne, när de komme ut från sin tjänstgöring, skulle vara nära nog att räkna till lösdrifvarne. Men huru skall det gå, när vi få allmän värnpligt, när alla våra söner skola kaserneras? Då skola de ju också komma ut i lifvet från kasernerna lika förfallna.

När emellertid Riksdagen år 1883 icke förmådde lösa härordningsfrågan i sin helhet, så synes det mig som om ingenting annat återstode än att söka lösa densamma på de partiella reformernas väg. Det är denna väg, som man beträddt, då man löste frågan om båtsmanshållet, och det är på denna väg som vi i dag ytterligare böra taga ett steg genom antagandet af det föreliggande förslaget. Jag anhåller sålunda, herr talman, om afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag begärde egentligen ordet för att säga hvad som sedermera blifvit sagt af herr Danielson och har således icke mycket att tillägga. Man har talat om, huru vida Kongl. Maj:ts förslag bör antagas eller icke, men det är redan

fallet genom Första Kammarens beslut, så vidt jag kan fatta, och då lär det väl icke gagna till något att taga Kongl. Maj:ts förslag. Ty skulle Kongl. Maj:t komma igen vid nästa riksdag med samma förslag oförändradt, skulle det vara bra besynnerligt, om Första Kammarerna då ändrade mening, därför att vi här i kammaren tagit förslaget, ehuru i Första Kammarerna nu förefinnes så stor majoritet mot sagda förslag. Jag skall nu be få vända mig mot hvad herr Lyttkens yttrade. Om jag ser efter på diskussionen här i kammaren vid 1887 års riksdag, var det en annan högt aktad ledamot från Halland, som yttrade, i fråga om att välja mellan aflöningen till båtsmännen och vakansafgiften, följande: »Kanske om rotehållarne hördes i denna fråga, skulle de lika gerna behålla båtsmännen som att betala vakansafgiften». Och man var således ungefär lika nöjd med hela saken. Nu har herr Lyttkens helt öppenlyst sagt oss, att det rådde en omättlig glädje i Halland då förslaget antogs. De voro således då förra gången icke så väl underrättade om stämningen i Halland, men de hafva antagligen fått bättre reda på den sedermera.

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Men då sådan glädje kunde uppstå i Halland, der hvarken grundskatter eller indelningsverk är särdeles tryckande, hemställer jag till herr Lyttkens, som jag är öfvertygad vill se så många människor som möjligt glada och lyckliga, om det icke är bättre att vi nu undanskjuta hela frågan och så bereda hela landets rust- och rotehållare samma glädje, som nu är rådande i Halland.

Herr Sven Nilsson i Efveröd yttrade sig emot mig, och det var i ett par afseenden, hvori jag nu beder att få bemöta honom. Han yttrade nemligen först, att då det här i kammaren år 1883 var fråga om en garantilag, så var jag emot den lagen. Ja, det är mycket sant, det var på den tiden när herr Sven Nilsson ville vara med om nittio dagars öfning för de värnpligtige. Och då denna garantilag skulle hafva medfört stora orättvisor för de olika kommunerna inom landet, kunde jag icke vara med om densamma. — 1885 var jag emot fixeringen, sade han vidare, under det han deremot då var mycket ifrig för en sådan för hela den indelta armén. Ja, det är också mycket riktigt. Men hvarför var jag då emot saken? Jo, därför, att då förelåg ett Kongl. Maj:ts förslag derom, att vi skulle få en afskriining af 30 procent både på grundskatter och indelningsverk, och jag ville icke, såsom herr Sven Nilsson, afsäga mig den förmån, som man härigenom skulle bereda rust- och rotehållare och skattebönder, mot det ovissa att gå in på hans motion om en fixering. När dertill kom, att från statsrådsbänken absolut lofvades oss, att denna fråga om fixeringen snarast möjligt skulle komma under öfvervägande inom regeringen, så var det naturligt, att jag hade goda skäl att afslå det då föreliggande förslaget. — Det är icke värdt att stå här och skylta med att man är med om hvarje förslag, som går ut på att stärka vårt försvar, ty nog var det äfven då fråga om att stärka försvaret, men då var herr S. Nilsson mot försvarets stärkande, han ansåg då fixeringen nödvändigare. Nu säger han: jag tvår mina händer om någon olycka

sker. Men, mine herrar, detta är tomma ord, ty om vi se till, så få nog både han och jag tillräkna oss någon skuld.

Det var egentligen beskyllningarna mot mig om förändring i åsigt i denna fråga, som gjort att jag nu kommit att upptaga kammarens tid. Jag tror mig icke i något fall hafva frångått mina åsigt i denna sak och vidhåller alltså yrkandet på bifall till utskottets förslag.

Herr Nordenfelt: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång tager ordet i denna fråga, men dertill är jag så häftigt uppfordrad att jag icke kan underlåta det.

Jag vill då först be att få säga några ord om skälet, hvarför förhållandena i afseende på manskapets rekapitulation kan hafva gestaltat sig olika vid olika regementen under det nya systemets tillämpning. Detta beror på de olika sätt, hvarpå regementena använda sparbanksmedlen. Som herrarne veta, insattes en del af manskapets aflöning på sparbank och dessa medel kunna sedan af manskapet med vissa vilkor och med chefens tillstånd utfås intill ungefär halva beloppet. I Kristianstad tillämpas dessa bestämmelser olika vid olika batterier, och det har visat sig en betydlig skilnad, om karlen fått ut sina sparbanksmedel under det han varit permitterad, eller icke. Det har blifvit sagdt, och häruti vill jag gerna instämma, att det säkerligen skulle underlätta rekapitulationen om sparbanksmedlen frikostigare utdelades under permissionstiden. Meningen var dock naturligtvis den, att dessa medel skulle vara till hjälp för karlen, då han tjenat ut och således skulle denna princip rubbas, hvilket väl icke kan vara rätt.

En talare på hallandsbänken nämnde bland andra skäl, hvarför han skulle vilja tillstyrka förslaget, att det lägger större hinder i vägen för allmän värnpligt. Jag tror, att han icke skall lita på detta för mycket, ty det går nog lika bra att öfvergå från det nu ifrågasatta nya systemet som från något annat.

Och nu till slut några ord till min värde kamrat på kristianstads-länsbänken. Det är ej underligt, att skolan hvarom han talade väckt hans förvåning och harm, såsom han fattat mina ord, men jag hoppas att dessa hans känslor skola i någon mån förmildras, om jag visar honom, att han icke fått riktigt reda på hvad det var för sex man, om hvilka jag talade. Jag talade nemligen om *obefordrade numeranter*, och anser jag, att en god del af hans förvåning öfver att skolan skulle vara så illa ordnad dermed bör förfalla. Men sedan säger han, att allmänna värnpligten, om den skulle komma att införas, skulle uppamma lösdriifvare. Jag förmodar, att han hemtat något stöd härför af hvad jag sade derom, att de som tvångspermitterades icke hafva något att hålla sig till utan blifva lemnade vind för våg. Men under allmän värnpligt hör ju hvar och en till sitt hem i alla fall, och då kunna icke några lösdriifvaresällskap uppkomma. Och de skolor, trupperna skulle komma att genomgå, skulle, långt ifrån att skada folket, i många afseenden göra det mycket godt.

Men han slutade med att antaga, att jag icke skulle vilja göra

något för att försvara mitt land. Att jag, min pligt likmätigt, är villig och beredd att offra lif och blod för mitt fosterland, det tror jag dock han borde kunna begripa. Men jag vill äfven säga honom, att så länge jag är hedrad med förtroendet att intaga en plats här, jag alltid skall använda all den förmåga, all den möjliga erfarenhet och kunskap jag speciellt i detta ämne kan hafva förvärfvat mig, till att lösa denna och liknande frågor på det för fosterlandet efter min åsigt bästa sättet. När nu frågan håller på att falla, så är det väl rätt att, såsom herr Danielson yttrade, hvar och en söker framlägga sina skäl mot de speciella olägenheterna i förslaget för att man derigenom skall få någon rättelse, när förslaget en annan gång kan komma fram. Jag tror visst icke att det är rätt att blott yrka på bifall eller afslag, utan om vi icke kunna antaga förslaget, så är det väl bäst att angifva skäl härför, och jag är alldeles öfvertygad, att jag nämnde att det skulle vara *önskligt*, om man på något sätt kunde finna någon form för ett förslag, hvarigenom karlen finge något band, när han vore permitterad. Dermed har jag också uttalat min förhoppning, att förslaget en annan gång skall komma fram, äfven innan allmän värnpligt kan komma att blifva den enda grunden för vårt härväsande.

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Herr Jonsson i Hof: Jag vill endast yttra några ord i denna långa debatt. Efter det jag hört de olika talarne, som från skilda håll sökt kritisera det framlagda förslaget, så kvarstår det dock hos mig som ett faktum att, hvilka brister i förslaget man än här sökt påvisa, det dock obestriddigen innebär en förbättring af försvaret inom ramen af enahanda kostnader som förut. Frågan är nu emellertid fallen, och det tjenar naturligtvis icke mycket till att orda vidare om den, men jag vill dock yttra några ord till ett par talare här i kammaren.

Först och främst nämnde herr Danielson, att man icke kunde gagna en framtida lösning af frågan genom att votera för bifall till den kongl. propositionen utan det största gagnet skulle ligga uti att yrka afslag å densamma. Jag begriper icke hur herr Danielson kan säga, att ett naket afslag på en fråga, om hvars lösning meningarne äro så delade, skall mera befördra en framtida lösning af frågan än om man voterar för bifall. Det ligger i det senare åtminstone ett bevis på, att kammaren vill göra något, men i ett naket afslag kan jag icke finna något annat uttalande än att man ingenting vill.

Om jag sedan skulle våga vända mig mot kammarens vice talman, så måste jag bekänna, att det gjort ett sorgligt intryck på mig att höra honom i sitt yttrande oupphörligen hålla sig till egennyttiga bevekelsegrunder, såsom att eftersom icke äfven rotehällarne få sina kostnader fixerade, enär rotehället samtidigt ej satts på vakant, så kunna vi icke antaga förslaget, hur godt det än är. Men man borde hoppas, att det går att pröfva saken i och för sig utan att tillgripa sådana motiv, som jag tycker det icke passar att oupphörligt återopa.

Jag skall icke upptaga tiden längre utan yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)

Herr Lyttkens: Jag begärde icke ordet för att svara vice talmannen, då han försökte göra sig qvick på min bekostnad, och vill blott i det hänseendet säga, att då förslaget icke afser äfven rotationsbesvärets fixering, jag icke kan annat än med ledsnad se att så icke är, ty jag skulle i sådant fall med samma nöje hafva röstat för denna fixering. Hvarför jag egentligen begärde ordet var emellertid därför, att en talare bredvid mig förklarar, att det vore lika lätt att öfvergå till allmän värnpligt från det nu föreslagna systemet som från det gamla. Ja, huru litet hemma i militära frågor jag än är, så inser jag mycket väl detta. Men man kommer lättare dit, om man envist sätter sig emot hvarje förbättring, som afser att lindra de bördor, som nu så orättvist trycka de svage. Och blott därför att det är omöjligt att få Riksdagen att gå in på någon förbättring i syfte att aflyfta denna tunga, skall man hellre i förtreten kasta sig in på ett system, som vore för Sverige rent af ruinerande. Europas förnämsta länder kunna icke bära denna ohyggliga värnpligt, ännu mindre vårt fattiga land med sitt karga klimat; och just för att icke blifva tvungen derhän, vill jag vara med om att ingå på hvarje förslag, som lindrar bördan och på samma gång förbättrar försvaret. Herr Danielsons förklaring, att de göra mer nytta, som afslå detta förslag, kan jag ej förstå. Om båda kamrarna afslå ett Kongl. Maj:ts förslag, undrar jag om en regering återigen kan komma fram med ett förslag i samma riktning, utan om den icke snarare skulle säga: nej, när vi komma fram med ett förslag i den riktning, som går er till mötes, så sägen I *nej* och att man gör oss större nytta genom att klandra och afslå det förslag vi framlagt. Mine herrar, frågan är fallen i Första Kammaren. Då är det så mycket mera angeläget att Andra Kammaren röstar för bifall. Vi kunna då hoppas, att regeringen en annan gång framlägger ett nytt förslag, möjligen med de ändringar och förbättringar, som herr Danielson åsyftat, och då uppskjuta vi frågan äfven för rothållarne, hvilka, när detta blifvit genomfördt, äfven kunna tagas i öfvervägande. Jag vill därför lägga kammaren på hjertat att, just därför att det *är* fallet i Första Kammaren, rösta bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Danielson: Jag ber om ursäkt att jag änyo begärt ordet, men det var en talare på skånebänken, som uppkallade mig, då han mycket betonade, att han ansåg utskottets skäl endast vara svepskäl. Jag vill ej mycket klandra honom för det yttrandet, ty det kan ju finnas frågor, deri personer äro så intresserade, att de icke förnimma, hvad som säges. Han framböll, samme talare, det så många gånger omnämnda båtsmanshället. Men, mine gode herrar, hvad är skillnaden mellan detta förslag och båtsmanshällets vakanssättning? Viljen I hafva detta på samma sätt ordnad som båtsmanshället, så tycker jag I borden säga det rent ut. Der är tjenstetiden 8 år, deraf 3 år 6 månader i skolorna och under ständig tjenstgöring, sedan är karlen fri och kan återvända hem för att återtaga fast anställning eller yrke. Detta är helt annat än denna 2-åriga tjenstgöring och sedan tvångspermittering under då återstående 4 åren, då karlen åter måste hvarje år ovilkorligen in på regementet och undergå

den afsedda årsöfningen. När herrarne åberopa båtsmanshållet, så borde man äfven gå den vägen och antaga enahanda bestämmelser, synes mig. Och vidare: hvarför icke taga öfvergångstiden lika kort som vid båtsmanshållet, d. v. s. 8 år? Hvarför skola vi binda oss vid ett reservationsanslag på öfver 4 millioner i 24 år? Skola vi taga båtsmanshållet såsom grund, så skola vi ock på allvar säga det. Jag vill ännu en gång freda mig från beskyllningen att icke vilja göra något alls. Den enes skäl kan emellertid vara lika så goda som den andres. — Hvad angår herr Lyttkens' tal om mina stora förbättringar o. d., så om detta skulle syfta på att jag yttrat mig om saker, som jag ej begriper, kan det ju ej hjälpas, och det får väl stå för min räkning. Jag har blott uttalat min ärliga öfvertygelse, och jag har sett saken från ekonomisk synpunkt, från rust- och rothållarnes synpunkt och deras behof af hjälp. — Till sist vill jag tillägga att, om frågan hade bifallits i Första Kammaren och det sålunda här gått frågans fall eller icke, så skulle jag troligen hellre röstat för bifall än för afslag och möjligen låtit mina betänkligheter falla. Men *da* frågan nu fallit och förslaget måste omarbetas, så vida Första Kammaren skall kunna antaga det, förefaller det mig att man dervid bör erinra ett och annat till den kraft och verkan det hafva kan. Jag har alldeles icke gjort anspråk på att hvad jag yttrat skall vinna synnerligt afseende, men jag har försökt föra frågan framåt och möjliggöra den lösning deraf, herrarne likasom jag eftersträfvat.

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Herr Folke Andersson: Herr talman! Då den fråga, som nu föreligger till afgörande är af största vikt och betydelse för rusthållarne och då jag representerar många sådana, hvilka, enligt min mening, skulle få fördel af detta förslags antagande, skall jag be att få uttrycka min ståndpunkt i frågan. Då jag läste Kongl. Maj:ts proposition om kavalleriets försättning på vakans, tänkte jag att jag till äfventyrs skulle finna deri åtminstone en antydning om att rothållet också skulle komma på vakans eller åtminstone blifva fixerad. Men förgäfvades letade jag derefter och fann blott, att kavalleriet skulle sättas på vakans, men rothållet skulle fortfarande blifva som det är. Då ansåg jag att jag borde väcka motion om, att ifall kavalleriet nu, i likhet med båtsmanshållet, sättes på vakans, äfven rothållet skulle sättas på vakans eller åtminstone fixeras enligt grunderna i 1885 års förslag, ty jag anser att den minsta gärd af billighet och rättvisa fordrar detsamma. Men nu har jag måst söka att besluta mig för hvad jag hade att göra i denna fråga, såsom den föreligger, och då äro de skäl, som bestämt mig att rösta för Kongl. Maj:ts förslag, följande: först tror jag att det är en fördel för rusthållarne; för det andra skulle, efter hvad jag kan finna af Kongl. Maj:ts förslag, kostnaderna icke blifva större än hvad de nu äro; för det tredje skulle försvaret blifva mera effektivt. Detta har föranledt mitt beslut att rösta för förslaget, ehuru jag icke är rusthållare. Och jag tror att om kavalleriet sättes på vakans, det aldrig i längden kan fortgå att en annan klass förblifver i så dålig undantagsställning, utan att rättelse i sinom tid göres på de partiella reformernas väg. Ett för-

Angående förändrad organisation af kavalleriet. (Forts.)

slag i den riktningen kan icke skjutas undan, ty vi kunna fordra att få rättvisa i denna sak.

På grund af de skäl jag haft äran anföra skall jag bedja herr talmannen att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Sven Nilsson: Blott ett par ord! Jag ber först och främst att få förena mig med herr Lyttkens i den mening att, om kammaren bifaller detta Kongl. Maj:ts förslag, så faller frågan *framåt*, men att, om kammaren afslår den kongl. propositionen, faller frågan bakåt. Jag kan icke förstå ett sådant resonnement, som att, när Kongl. Maj:t lagt fram ett förslag, hvilket kammaren anser gå i den rätta riktningen, det i alla fall borde afslås, och det är för mig oförklarligt att genom ett afslag förslaget ändå skulle falla framåt. Det har åtminstone aldrig förr så förklarats, att då man afslår ett förslag, som går i den riktning man önskar, ett afslag skall verka i sådant syfte. Min mening är därför den, att om en fråga fallit i den ena kammaren, men antagits i den andra, vi då hafva att vänta en ny framställning från Kongl. Maj:t, och jag är viss derom, att Kongl. Maj:t då skall uppmärksamma alla de anmärkningar, som nu blifvit gjorda mot förslaget, och söka jemka ihop de skilda meningarne. Men om ett förslag, som en regering framlagt, faller i båda kamrarna, har väl samma regering åtminstone inga skäl att ånyo upptaga det. Medan jag har ordet vill jag rätta ett par misstag från vice talmannens sida, ehuru jag ser att han nu icke är inne i kammaren. Han sade, att han vid 1883 års riksdag röstat för afslag på garantilagen därför, att han ej ville hafva 90 dagars öfning för bevärigen och antog, att jag skulle velat hafva ett sådant förslag igenom. Men kammaren vet nog, att det då verkligen icke gälde att antaga 90 dagars öfning för bevärigen, ty visserligen hade förslag derom framställts af Kongl. Maj:t, men Andra Kammaren antog blott 60 dagar, och det var således icke den gången fråga om, hvarken från herr Liss Olof Larssons eller min sida, att då antaga längre öfnings-tid för bevärigen än 60 dagar, hvarom vi båda då voro öfverens.

Han sade äfven, att han röstade för det förslag som antogs år 1885 därför, att det medförde 30 procentens afskrifning af grundskatterna, men han hade gjort rättast, om han äfven upplyst kammaren derom, att han i samband med de 30 procenten jemväl antog den då beslutade förändringen i värnpligtslagen, hvarigenom en ökning af öfnings-tiden för bevärigen bestämdes till 42 dagar, hvilket förslag vid samma riksdag var sammanbundet med afskrifningsfrågan. Han kunde således icke rösta för de 30 procentens afskrifning utan att samtidigt rösta för värnpligtslagen, emedan frågan om värnpligtslagen och afskrifningsfrågan ju hängde tillhopa.

Nu skall jag be att få rätta ett misstag, som möjligen gjorts från min sida: det kan hända att jag hörde fel, då herr Nordenfelt sade att det var endast sex *numeranter*, som funnos inne för öfning. Jag uppfattade deremot att han yttrade så, att det endast fans 6 man af stammanskapet inne i befälsskolan; i så fall hade jag kanske ej så mycket skäl till de anmärkningar, jag gjorde i detta fall. Men om det nu är så, som han upplyst, kan jag ej fatta att de anmärk-

ningar han gjorde, verkligen kunna vara af den betydelse, att han därför skulle vilja afslå den kongl. propositionen, hvadan mina anmärkingar emot hans anförande icke väsentligen förminskats. Vidare vill jag förklara, att jag visst icke betviflar att han är en varm vän af vårt försvar och, om det behöfs, vill våga lif och blod för fosterlandet, i all synnerhet i den ställning han intager till landets försvar; men då han yttrade sjelf, att det är krigets sorgliga erfarenhet, som skall tvinga oss att ordna vårt försvar, men han icke vill vara med om att antaga ett förslag, som innebär ett stort steg i den rigtningen, som kan göra det möjligt för oss att kunna försvara landet, gaf mig detta anledning till att yttra, att när han vill afslå ett sådant förslag, som medför så betydliga förbättringar i försvaret i farans stund, han icke hade rätt att kasta ansvaret för de sorgliga följderna, ett krig medför, på andra, och att jag för min del icke vill bära ett sådant ansvar, och därför röstar jag för förslaget.

*Angående
förändrad
organisation
af
kavalleriet.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr Talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och fann herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande, nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i dess utlåtande n:o 5 a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Omröstningen visade 99 ja mot 96 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Statsutskottets utlåtanden

n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret;

n:o 18, i anledning af väckta förslag i fråga om sönderdelning i mindre lotter vid försäljning af kronans domäner m. m.;

Andra Kammarens Prot. 1889. N:o 10.

n:o 19, i anledning af väckt motion om anstånd för arrendatorerna af kronans domäner med arrendeafgifternas erläggande;

n:o 20, i anledning af väckt förslag i fråga om befrielse från utgifvande till kronan af vissa s. k. skilnadsarrenden;

n:o 21, i anledning af väckt motion om beredande af tryggad besittningsrätt åt vissa lägenhetsinnehafvare å de kronoegendomar, som komma att försäljas;

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Vadstena hospital af en under namn af Susenborgs hage utarrenderad, numera till statsverket indragen hospitalsjord;

n:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af förra trumpetarebostället Edeby n:o 8 i Väddö socken af Stockholms län till boställe åt länsmannen i Väddö och Häfverö skeppslag af samma län;

n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående utsträckt användning af undsättningsfondens tillgångar; och

n:o 25, i anledning af väckt motion om användande af en per mille-fonden till Göteborgs försvar åt sjösidan;

Lagutskottets utlåtanden

n:o 13, i anledning af väckta motioner om ändringar i utsökningslagen den 10 augusti 1877;

n:o 14, i anledning af väckta motioner om ändringar i strafflagen den 16 februari 1864; och

n:o 15, i anledning af väckt förslag om prestedens utbytande mot ett löfte;

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 5, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan om ändrad lydelse af §§ 15 och 17 i förordningen om eldfärliga oljor m. m. den 26 november 1875;

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 6, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t i fråga om debitering, uppbörd och redovisning af utskylder till byggande och underhåll af fingshus och häradsfängelse;

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 7, i anledning af väckt motion angående skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om tillägg till 15 § i gällande folkskolestadga;

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 8, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utfärdande af förbud för statens jernvägspersonal att idka handelsrörelse;

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om justering af mättings- och vägningsredskap; samt

Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 10, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående vidtagande af åtgärder för hämmande af utbredningen af svårare åkerogräs från jernvägarnes områden.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 3.

Justerades två protokollsutdrag.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>O. Melin</i>	under 10 dagar fr. o. m. den 28 dennes,
» <i>E. A. Edelstam</i> ...	» 8 » » 28 »
» <i>M. Andersson</i> i Stigen	» 8 » » 25 »
» <i>E. Westin</i>	» 10 » » 28 »
» <i>Lasse Jönsson</i>	» 12 » » 25 »
samt » <i>O. W. Redelius</i> ...	» 14 » » 5 inst. Mars.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 11,11 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.